

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни
«МИТНА ЛОГІСТИКА»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 Міжнародні відносини

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

освітня програма Міжнародна логістика і митна справа

спеціалізація _____

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: к.е.н., доц. Беренда С.В.

1. Навчальний контент:

Визначення країни походження товару (ROO). Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності SITC, HS, УКТЗЕД

Для здійснення тарифних і нетарифних заходів регулювання ввезення товару на митну територію РФ та вивезення товару з цієї території визначають країну походження товару. **Під країною походження розуміється та країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до встановлених критеріїв.** Крім того, під країною походження товару може розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

Використовуються наступні критерії для визначення країни походження:

- **приналежність до переліку товарів**, встановлених законом як **повністю вироблених в даній країні**. До таких товарів віднесені корисні копалини; рослинна продукція, вирощена або зібрана на території даної країни; тварини і продукція тваринного походження; продукція мисливського, рибальського і морського промислів; продукція, отримана з морського дна або з морських надр за межами територіального моря даної країни, за умови, що дана країна має виключні права на розробку цього морського дна або цих морських надр; вторинна сировина та відходи, які є результатом виробничих та інших операцій, здійснюваних у даній країні; продукція високих технологій, отримана на космічних об'єктах, що знаходяться в космічному просторі, якщо дана країна є державою реєстрації відповідного космічного об'єкта; товари, вироблені в цій країні виключно з перерахованої вище продукції;

- **критерії достатньої переробки товару** (коли у виробництві товару беруть участь дві і більше країн), т. е. передбачається така переробка товару на території даної країни, за якої:

- Змінюється товарна позиція (класифікаційний код) по Товарній номенклатурі на рівні кожного з перших чотирьох знаків;

- Виконуються виробничі або технологічні операції, достатні для того, щоб товар вважався походить з тієї країни, де ці операції мали місце;

- Змінюється вартість товару, коли процентна частка вартості використаних матеріалів або доданої вартості досягає фіксованої частки ціни товару (правило адвалорної частки);

- Здійснені останні операції з переробки або виготовлення товарів, що відповідають перерахованим вище критеріям достатності переробки.

Товари, що поставляються в розібраному чи незібраному вигляді, кількома партіями (коли але виробничими чи транспортними умовами їх відвантаження однією партією неможлива), а також у випадках, коли партія товару розбита на кілька партій в результаті помилки при визначенні країни походження товару, **повинні розглядатися за бажанням декларанта як єдиний товар.**

При використанні як критерію достатньої переробки правила адвалорної частки вартісні показники розраховуються:

а) для імпортованих матеріалів - за митною вартістю або у випадку, якщо їх походження невідоме, - за встановленою ціною першого продажу на території країни, де здійснюється виробництво;

б) для готових товарів - за ціною франко-завод або експортній ціні продавця.

Якщо відносно окремих видів товарів або якої-небудь країни **особливості визначення країни походження товарів спеціально не обмовляються**, законодавство допускає застосування загального правила, згідно з яким товар вважається походженням з даної країни, якщо в результаті здійснення операцій з переробки або виготовлення товарів відбулася зміна класифікаційного коду товару по Товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності на рівні кожного з перших чотирьох знаків.

При цьому вважаються не відповідають критерію достатньої переробки:

- операції щодо забезпечення збереження товарів під час зберігання або транспортування;

- операції з підготовки товарів до продажу і транспортування (дроблення партії, формування відправлень, сортування, перепакування і т. д.);

- прості складальні операції та інші операції, здійснення яких суттєво не змінює стан товару, за переліком, що визначається Урядом РФ;

- змішування товарів, що походять з різних країн, якщо характеристики кінцевої продукції суттєво не відрізняються від характеристик змішуваних товарів.

ТН ЗЕД - це загальноросійський класифікатор, який є національної похідною міжнародної Гармонізованої системи опису та кодування товарів (ГС). Російська Федерація приєдналася до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів з 1 січня 1997 ГС - це багатоцільова класифікаційна система, яка використовується в міжнародній практиці як товарознавчої складовою для публікації митних тарифів, ведення статистики зовнішньої торгівлі, організації транспортно-експедиторських операцій і т. д.

Класифікаційна структура ТН ЗЕД включає в себе: розділи (21), групи (97), товарні позиції (1241), підпозиції (+5019) та товарної підкатегорії (+9506). Дев'ятизначний код ТН ЗЕД складається з трьох основних елементів:

- початкові шість цифр, що представляють собою код товару за ГС. Наприклад, шестизначний код 76.05.11 означає наступне: група 76 - алюміній і вироби з нього; товарна позиція 76.05 - алюмінієвий дріт; підпозиція 76.05.11 - алюмінієвий дріт діаметром перетину понад 7 мм;

- подальша товарна класифікація в межах підпозиції (у випадку, якщо цього вимагають національні інтереси), здійснювана за допомогою сьомий і восьмий цифр коду. Для визначення 7-го і 8-го знака передбачається використовувати Комбіновану номенклатуру Європейського союзу;

- дев'ятого цифра, використовувана для можливої деталізації в майбутньому тих чи інших товарних позицій з урахуванням інтересів Російської Федерації. Дев'ятий знак в даний час практично у всіх випадках - "0" (відсутність деталізації).

З метою спрощення митних процедур та досягнення однаковості форм митної документації держав СНД підписано Угоду про єдину Товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності Співдружності Незалежних Держав (ТН ЗЕД СНД), яке набуло чинності з 1 січня 1997 У даний час Угода не підписана Республікою Вірменія.

З метою забезпечення виконання зобов'язань Російської Федерації, що випливають з Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів, Угоди про єдину Товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності СНД та Угоди про загальну Товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності Євразійського економічного співтовариства (від 20 вересня 2002) Уряд РФ стверджує Митний тариф Російської Федерації, який є зведенням ставок ввізних мит, систематизованих відповідно до ТН ЗЕД Російської Федерації.

У залежності від об'єкта оподаткування мита можуть бути розділені на **ввізні** (імпортні), **вивізні** (експортні) і **транзитні** (провізні). Найважливішу роль у митно-тарифному регулюванні відіграють імпортні мита. Транзитні мита в даний час практично не застосовуються, історично вони використовувалися у фіскальних, а також в політичних цілях (як засіб тиску на сусідні держави). Експортні мита, що стягуються з товарів при їх вивезенні за кордон, використовуються в сучасній світовій торговій практиці вкрай рідко. Вони можуть застосовуватися у фіскальних цілях, для вирівнювання низьких внутрішніх цін і більш високих цін на зовнішньому ринку, з метою збереження національних ресурсів (в цьому випадку за допомогою експортного мита може бути скорочений до певної межі вивіз того чи іншого товару). Експортні мита часто застосовують країни, що розвиваються, які володіють монополією в області виробництва або збуту будь-якого товару.

За способом застосування митних ставок митний тариф поділяється на два види: простий та складний. Простий митний тариф базується на одній ставці митного оподаткування, тобто передбачає одну ставку мита для кожного товару незалежно від країни походження. Такий тариф є універсальним, але він не забезпечує достатньої маневреності в митній політиці, не передбачає пільгового або дискримінаційного мита і порівняно мало розповсюджений (Мексика, Болівія, Панама).

Складні митні тарифи базуються на двох, трьох і більше ставках митного оподаткування з конкретного товару. Кожна митна ставка застосовується до товарів певних країн або груп країн. Такі тарифи з різним рівнем митного оподаткування дають змогу державам провадити різну митну політику відносно до тих чи інших країн. Він тисне на одні країни, оподатковуючи їх товари більш високими ставками мита, при цьому домагаючись від них різних поступок (США, Німеччина, Японія, Канада, Італія та ін.), або надаючи пільги іншим країнам, прив'язуючи їх до свого ринку.

Розвиток митного тарифу більшості країн відбувався шляхом збільшення кількості товарів, які обкладались митом, і встановлення на кожний товар декількох ставок мита (дві або більше), тобто мало місце застосування складного митного тарифу. Низка країн застосовують митні тарифи з великою кількістю колонок. Наприклад, у тарифах Венесуели — 7 колонок, Сенегалу — 9, Малі — 17. Як правило, найвища ставка складного митного тарифу автономна, її називають максимальною, або генеральною. Застосовують її до товарів з тих країн, з якими не має торговельних угод. За нею слідує мінімальна ставка для товарів з країн, на які поширюється "режим найбільшого сприяння". Такі ставки значно нижчі за максимальні. У митному тарифі ЄС, наприклад, різниця між ними складає 1,5—2,0 рази. У США та Японії цей розрив ще більший. Складний митний тариф передбачає також особливо низьке преференційне мито. Воно використовується країнами для створення замкнутих економічних угруповань, режимів асоціацій, а також у відносинах з країнами, що розвиваються.

Отже, простий митний тариф за походженням завжди є автономним, тобто приймається країною без домовленостей з іншими державами у сфері застосування митного тарифу. Складний митний тариф за своєю природою, навпаки, завжди є конвенційним, тобто він формується на підставі певних домовленостей з іншими країнами. Навіть на застосування повних ставок, які приймаються за відсутності домовленості з митних відносин з іншими країнами, впливають договірні стосунки між державами чи групами держав. Так, наприклад, на прийняття рішення Україною про застосування повних ставок мита відносно товарів з Тайваню вплинула домовленість з Китаєм про існування національного режиму товарообміну між країнами.

Порівняємо використання складного виду мита в Росії та Японії. Росія застосовує такі митні ставки, як базові, преференційні, нульові, максимальні. Базові ставки мита використовуються при ввезенні товарів, які походять з країн, яким Росія в торговельно-політичному відношенні надала режим найбільшого сприяння. До товарів, які походять з країн, що розвиваються, діють преференційні ставки. Вони складають 75 % величини базових ставок. До товарів походженням з найменш розвинутих країн, а також країн СНД застосовуються нульові ставки. Якщо ж завозяться товари, які походять з країн, яким Росія не надала режиму найбільшого сприяння, або країна походження товару невідома, то застосовуються максимальні ставки мита (вони вдвічі перевищують базові ставки).

Митний тариф Японії також містить чотири види ставок, але вони мають свою специфіку застосування: загальні, ГАТТ/СОТ, преференційні, тимчасові. Загальні (базові) ставки встановлені законом про митний тариф з поділом усіх товарів на 21 групу, 99 секцій і 1010 позицій (у ряді випадків з поділом і на підпозиції). Базові ставки практично не застосовуються, оскільки відповідно до Закону про тимчасові тарифні заходи щорічно або у міру необхідності встановлюються тимчасові ставки, які використовуються у випадку розбіжностей з базовими. Тимчасові ставки встановлюються залежно від конкретної ситуації на ринку певного товару і в економіці Японії загалом.

Преференційні митні ставки введені для найменш розвинутих країн відповідно до класифікації ЮНКТАД (ставки встановлюються країнами самостійно). Дані ставки використовуються щодо імпорту із 155 країн, що розвиваються, і 25 територій, причому для 41 з них встановлено безмитне ввезення для всіх видів продукції. Але є винятки при

застосуванні преференцій. Це стосується сільськогосподарських товарів (зерно, цукор, молоко, м'ясо) та нафтопродуктів. Преференційні пільги поширюються на 5 % японського імпорту загалом і на 10 % імпорту з країн, що розвиваються. При цьому на п'ять найбільших бенефіціарів (КНР, Республіка Корея, Тайвань, Таїланд і Малайзія) припадає 3/4 імпорту за Генеральною системою преференцій (ГСП).

Визначення ставки імпортного мита для митного оподаткування ґрунтується на правилі, за яким спочатку береться преференційна ставка митного тарифу Японії, а якщо вона відсутня, то послідовно аналізується ставка ГАТТ/СОТ, тимчасова і базова (загальна) ставки. Якщо ставка ГАТТ/СОТ перевищує інші ставки, використовується тимчасова ставка, а в разі її відсутності — загальна ставка.

Уперше в Україні відповідно до національного законодавства почали застосовуватись митні ставки з січня 1993 р., при цьому митний тариф визначався на основі чотирьох знаків товарної номенклатури. Сьогодні для розрахунку величини мита при переміщенні товарів через митний кордон України використовуються митні ставки, які передбачені Законом України "Про Єдиний митний тариф" (ст. 8), і кодифікація товару при застосуванні митних ставок визначається за 7 знаками. Як правило, вони диференційовані залежно від коду товару за Товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності та країни походження. Інші критерії: особи, які здійснюють зовнішньоторговельні операції, або вид угод значення для диференціації ставок не мають.

Слід зазначити, що при застосуванні експортного мита діє простий митний тариф, тоді як механізм дії імпортного мита передбачає використання трьох видів ставок мита: преференційні, пільгові, повні. На нашу думку, це свідчить про різну функціональну мету використання даного заходу митно-тарифної політики. Якщо у першому випадку — це виконання митним тарифом протекціоністських функцій, то в другому — це регулювання товаропотоків з певних країн.

Преференційні — це особливі митні ставки, які включають звільнення від сплати мита і застосовуються до товарів, які походять з держав, що разом з Україною входять до митних союзів або створюють з нею спеціальні митні зони, а також при прийнятті якогось спеціального преференційного рішення відповідно до міжнародних договорів за участю України. Як правило, їх застосовують до товарів країн, що розвиваються.

Різниця між преференційними та пільговими ставками така. Преференційні митні ставки є мінімальними, тому що вони за розмірами є найнижчими, а пільгові митні ставки це окремий вид митних ставок і вони відрізняються від преференційних тим, що, як правило, вони за розміром вищі за преференційні ставки і застосовуються до товарів походженням з країн, з якими не укладаються договори про вільну торгівлю чи митні союзи.

Преференційне мито може вводитись державами як на взаємній основі, так і в односторонньому порядку. Так, наприклад, починаючи з 1 січня 1965 р. Радянський Союз надав односторонні, невзаємні і недискримінаційні преференції країнам, що розвиваються, при цьому відмінив нарахування мита при імпорті всіх їхніх товарів. Але оскільки існувала монополія держави на здійснення зовнішньоекономічної діяльності, то впровадження даного заходу суттєвого значення не мало. Це був більше політичний, ніж економічний крок, тому що держава, контролюючи всі операції у сфері зовнішньоекономічних зв'язків, могла регулювати товаропотік не економічними, а адміністративними методами.

З січня 1993 р. у відносинах з ЄС, наприклад, Україна здобула право користуватися Генеральною схемою преференцій (ГСП). Проте для неї існують деякі обмеження. Так, ступінь доступу на європейський ринок для України залежить передусім від виду товару. У рамках цієї системи товари класифікуються на 4 рівні чутливості: високочутливі, чутливі, напівчутливі та нечутливі. Від цієї класифікації залежить розмір пільгового мита, котре у чотирьох групах складає відповідно 85 %, 70 %, 35 %, 0 % від ставки мита для третіх країн. Теоретично близько половини українського експорту може мати користь зі знижених тарифів ГСП. При експорті товарів необхідно звернутися з проханням про зниження тарифів, але до цього часу українські експортери не використовували повною мірою свої можливості.

Особливість України стосовно Генеральної системи преференцій полягає в тому, що вона була і країною-донором. За резолюціями 21 та 24 другої сесії ЮНКТАД, а також резолюцією 96 четвертої сесії цієї Конференції Україна надавала тарифні преференції країнам, що розвиваються. Тарифний преференційний режим було встановлено щодо 149 країн. Преференції застосовувались до товарів від I до 24-ї товарної групи.

Тарифні преференції встановлювались на товари, вироблені у країнах, що розвиваються, тільки за умови безпосередньої закупівлі товарів у даних країнах, і розмір преференційних ставок для зазначених товарів був нульовим.

З 1997 р. Україна змінила систему надання преференцій. Було анульовано преференційні ставки відносно товарів, які походили з країн, що розвиваються. Преференції почали діяти тільки відносно товарів, що вироблялись у державах, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю, — Азербайджан, Вірменія, Латвія, Литва, Молдова, Грузія, Естонія, Казахстан, Туркменістан, Узбекистан. З 01.02.98 діють преференційні ставки відносно товарів походженням з Росії, а з 1.03.98 — на товари, що виробляються в Білорусі.

Товари, які ввозяться та походять з країн, що уклали з Україною договори про вільну торгівлю, звільняються від справляння ввізного мита. Практично кожна угода про вільну торгівлю містить виключення деяких товарів з режиму вільної торгівлі, до яких не застосовуються преференції. З Македонією Угода про вільну торгівлю передбачає поступове щорічне зниження на деякі товари ставок ввізного мита від Митного тарифу, який зафіксовано на рівні початку 2001 року.

За винятком деяких країн (в основному країн Балтії), звільнення від мита відбувається, коли виконуються вказані нижче правила:

1) підтвердження походження товарів шляхом представлення сертифіката форми СТ-1 (або форми EUR — країни Балтії та Македонія);

2) дотримання правила "безпосередньої закупівлі";

3) дотримання правила "прямого відвантаження".

Для застосування тарифних преференцій щодо зазначених країн необхідним елементом є визначення країни походження товарів, яке здійснюється:

— з країнами СНД — відповідно до Правил визначення країни походження, затверджених Рішенням Ради глав урядів Співдружності незалежних держав 30.11.2000;

— з країнами Балтії та Македонією — на підставі правил визначення країни походження товарів, які є невід'ємною частиною цих двосторонніх угод про вільну торгівлю.

Система оподаткування пільговими ставками в Україні також зазнала певних змін. До 1997 р. пільгові ставки застосовувалися до товарів (предметів), які походили з країн або економічних союзів, що користувалися в Україні режимом найбільшого сприяння, а також до товарів з країн, що розвиваються, у межах товарних груп 25—97.

З 1997 р. дана схема змінилася. Пільгові ставки почали використовуватися при оподаткуванні товарів з країн, що уклали з Україною торговельно-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму. До цієї групи належать 67 держав.

Як правило, рівень пільгових ставок незначний: від 3 % до 5 % митної вартості товарів, і при цьому вони становлять половину повних ставок, але в Україні почали застосовуватися пільгові ставки, які практично збігаються з повними.

Це насамперед стосується товарів широкого вжитку: текстилю і виробів з нього, взуття, посуду і под. (товарні позиції 50.01—63.01; 64.03—66.01; 68.01—70.13). Тобто практично в даній ситуації порушується принцип диференціації при оподаткуванні даних товарів.

Для того щоб суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності відчули реальний стимул виходу на ринок України, а пільгові ставки виконували функцію регулювання товаропотоку, необхідно привести рівень пільгових ставок у відповідність до норм міжнародного законодавства. Тобто пільгові ставки повинні бути значно нижчими, ніж повні.

По-перше, завдяки існуванню диференціації митних ставок, залежно від країни походження товару митний тариф є дійсно дієвим інструментом регулювання товаропотоків з тієї чи іншої країни. Якщо відмінити диференціацію, то досить складно буде знайти еквівалентний інструмент регулювання двосторонніх економічних відносин.

По-друге, дана методика підрахунків втрат від застосування пільгових ставок не зовсім коректна, оскільки відсутність преференцій може зумовити блокування імпорту з конкретної країни, що призведе як до втрат Державного бюджету, так і до негативних наслідків для конкретного споживача чи ринку.

Зрозуміло, що повними ставками вважається максимальний рівень митного оподаткування. Вони застосовуються до товарів, вироблених в інших країнах, що не входять до переліку країн, з якими укладено угоди про надання режиму найбільшого сприяння або національного, або за відсутності сертифіката походження товару. Повним митом оподатковуються товари із країн Європи (Мальта, Ліхтенштейн, Кіпр, Ізраїль, Сербія, Хорватія, Словенія, Норвегія), Азії (Тайвань, Малайзія, Сінгапур, Камбоджа, Лаос,

Таїланд, Непал, Бангладеш, Афганістан, Іран, Кувейт, Катар) та Африки (Судан, ПАР, Саудівська Аравія, Бруней).

Прикладом механізму застосування повних ставок є схема оподаткування товарів виробництва Тайваню. Відповідно до Спільного комюніке між Україною та Китайською Народною Республікою від 31 грудня 1992 р. Україна визнала, що уряд КНР є єдиним законним урядом Китаю, а Тайвань — невід'ємною частиною території Китаю. Щодо товарів, які походять з Тайваню, застосовується режим митного оподаткування, аналогічний товарам, що походять з території Китаю. Однак основним документом, який засвідчує країну виробництва товару, є сертифікат походження товару, який повинні видавати компетентні органи КНР, що неможливо навіть теоретично, а тому, за відсутності сертифіката походження, до тайванських Товарів застосовуються повні ставки мита.

Застосування митних ставок прямо залежить від країни виробництва товару, і одним із головних елементів системи регулювання товаропотоків між країнами, який має істотне значення при реалізації зовнішньоекономічних торговельних операцій, є визначення країни походження товарів. Треба мати на увазі, що країною походження товарів вважається та, де товари було повністю виготовлено або піддано достатній обробці чи переробці.

Якщо товари виробляються в межах Міждержавної кооперації, то для застосування критерію достатньої переробки може використовуватись кумулятивний принцип походження, згідно з яким при послідовній переробці товару в країнах-учасницях кооперації ці держави розглядаються з метою визначення походження як одне ціле. При визначенні критерію достатньої переробки товару, виробленого за участю двох або більше країн, країною походження вважається країна, в якій товар було піддано останній суттєвій переробці, достатній для надання йому характерних особливостей.

У разі коли стосовно конкретних товарів чи конкретної країни критерії походження товару окремо не обумовлюються, застосовується загальне правило, відповідно до якого товар вважається підданим достатній переробці, якщо відбулася зміна товарної позиції (класифікаційного коду товару) згідно з Товарною номенклатурою ЗЕД на рівні будь-якого з перших 4 знаків.

У разі коли критерій достатньої переробки виражається через ад вал орну частку, вартісні показники розраховуються:

- для імпортованих матеріалів за митною вартістю, тобто вартістю, що підлягає митному оподаткуванню при ввезенні (на базі СІФ) або у випадку, якщо його походження невідоме;
- за встановленою ціною першого продажу на території країни, де здійснювалось виробництво.

Предмети в розібраному або незібраному вигляді, які постачаються кількома партіями, коли за виробничими чи транспортними умовами неможливе їх відвантаження однією партією, мають розглядатися, за бажанням імпортера, як цілісний предмет щодо визначення походження. Але це можливо тільки за певних умов, а саме: попереднього повідомлення митниці ввозу про розбивку розібраного або незібраного товару на декілька партій із зазначених причин такої розбивки, детальної специфікації кожної партії з прив'язкою до ТН ЗЕД, вартості і країни походження

товарів, що входять до кожної партії; поставка всієї партії від одної країни, одним експортером; ввезення всіх партій через одну митницю; поставка всіх товарних партій у строк, який не перевищує 6 місяців з дати першого відвантаження.

При визначенні походження товарів походження використовуваних для їх виробництва теплової й електричної енергії, машин, обладнання та інструментів не враховується.

Товар вважається походженням із країни експорту тільки в тому випадку, якщо він не тільки відповідає критеріям походження, але й виконуються такі умови: безпосередня закупівля та пряма поставка. Безпосередньою закупівлею вважається операція, коли товар закуповується безпосередньо у підприємств, зареєстрованих у встановленому порядку в країні експорту, й імпортується шляхом прямого відвантаження із цієї країни до країни імпорту.

У разі якщо американська фірма, реквізити якої та холдингова компанія знаходяться в США, поставляє російський ліс в Україну, то відносно даної продукції не буде діяти "Угода про вільну торгівлю", яка підписана між Росією та Україною. Тобто будуть застосовуватись не преференційні митні ставки, а пільгові, які діють відповідно до укладеної угоди між США та Україною про режим найбільшого сприяння.

Вимозі прямого відвантаження відповідають також товари, що транспортуються через територію однієї або декількох країн унаслідок географічних, транспортних або економічних причин та при тимчасовому складуванні їх на території цих країн за умови, що товари весь час перебувають під митним контролем країн транзиту. Правилам прямого відвантаження відповідають товари, закуплені імпортером на виставках чи ярмарках, за умов, що ці товари не використовуються з іншими, крім виставкових, цілями після відправлення на виставку чи ярмарок і залишалися під митним контролем під час виставки.

Для підтвердження походження невеликих партій товару (вартістю до 5000 дол. США) експортер може декларувати країну походження товару на рахунку-фактурі або в інших супровідних документах.

Визначення митної вартості та порядок нарахування митних платежів

Законодавство України з питань митної оцінки відповідно до зобов'язань, взятих Україною при вступі до Світової організації торгівлі, приведено у відповідність із нормами і стандартами, передбаченими міжнародними угодами. Питання визначення митної вартості є надзвичайно важливим, адже цей показник використовується в низці випадків, зокрема для нарахування митних платежів, застосування заходів державного регулювання ЗЕД, ведення митної статистики та для розрахунку податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки.

У цьому матеріалі розглянемо порядок визначення митної вартості товарів, які ввозяться в митному режимі імпорту, та наведемо методи її визначення.

Порядок та методи визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, встановлено розділом III Митного кодексу та ґрунтуються на положеннях ст. VII Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (далі — ГАТТ) та Угоди про застосування ст. VII ГАТТ.

Митною вартістю товарів, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей і ґрунтується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари.

Заявлення вартості товару

Митну вартість товарів декларант або уповноважена ним особа заявляє під час їх декларування. При цьому декларант або уповноважена ним особа зобов'язаний заявляти митну вартість, визначену ним самостійно, у тому числі за результатами консультацій з митницею ДФС, або скориговану за результатами контролю, здійсненого митницею ДФС; подавати митниці ДФС достовірні відомості про визначення митної вартості, які повинні ґрунтуватися на об'єктивних, документально підтверджених даних, що піддаються обчисленню; нести всі додаткові витрати, пов'язані з коригуванням митної вартості або наданням додаткової інформації.

Коригування вартості: хто і коли?

Рішення про коригування заявленої митної вартості товарів, які ввозяться у митному режимі імпорту, контролюючий орган приймає у письмовій формі під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості цих товарів як до, так і після їх випуску, якщо виявлено, що заявлено неповні або недостовірні відомості про митну вартість товарів, у тому числі неправильно визначено митну вартість товарів. Так, відмову у митному оформленні товарів за заявленою декларантом або уповноваженою ним особою митною вартістю може бути надано у разі:

- неправильно проведеного декларантом або уповноваженою ним особою розрахунку митної вартості;
- неподання декларантом або уповноваженою ним особою документів згідно з переліком та відповідно до умов, зазначених у частинах другій — четвертій ст. 53 Митного кодексу, або відсутності у цих документах всіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари;
- невідповідності обраного декларантом або уповноваженою ним особою методу визначення митної вартості товару умовам, наведеним у главі 9 Митного кодексу;
- надходження до контролюючого органу документально підтвердженої офіційної інформації органів доходів і зборів інших країн щодо недостовірності заявленої митної вартості.

Також контролюючий орган з метою здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів має право проводити в порядку, визначеному у статтях 345 та 354 Митного кодексу, перевірки правильності визначення митної вартості товарів після їх випуску. У цьому разі рішення щодо правильності визначення заявленої у митних деклараціях митної вартості товарів окремими документами не оформляються, а зазначаються в акті про результати перевірки (частина 14 ст. 354 Митного кодексу).

Чи можливо скасувати рішення про коригування?

Оскарження рішень контролюючого органу про коригування заявленої митної вартості здійснюється в порядку, визначеному главою 4 Митного кодексу, тобто як в адміністративному (адміністративне оскарження), так і в судовому.

Крім того, відповідно до частин дев'ятої та десятої ст. 55 вищезазначеного Кодексу протягом 80 днів з дня випуску товарів у вільний обіг за умови сплати митних платежів згідно з митною вартістю цих товарів, визначеною декларантом або уповноваженою ним особою, та надання гарантій відповідно до розділу X цього Кодексу, декларант може надати додаткові документи для підтвердження заявленої ним митної вартості. Контролюючий орган розглядає такі документи і протягом п'яти робочих днів з дати їх подання виносить письмове рішення щодо визнання заявленої митної вартості та скасовує рішення про коригування заявленої митної вартості або надає обґрунтовану відмову декларанту.

Якщо протягом зазначеного строку контролюючим органом не надано обґрунтованої відмови у визнанні заявленої митної вартості з урахуванням додаткових документів, вважається, що декларантом або уповноваженою ним особою митну вартість товарів визначено правильно. У цьому разі контролюючий орган скасовує рішення про коригування заявленої митної вартості, а надана фінансова гарантія повертається (вивільняється) у порядку та строки, визначені Митним кодексом.

Методи визначення митної вартості

Відповідно до ст. 57 Митного кодексу визначення митної вартості товарів, які ввозяться відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за такими методами:

основний	другорядні
<ul style="list-style-type: none"> за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції) 	<ul style="list-style-type: none"> за ціною договору щодо ідентичних товарів; за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів; на основі віднімання вартості; на основі додавання вартості (обчислена вартість); резервний

Кожний наступний метод застосовується лише у разі, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу. Застосуванню другорядних методів передують процедури консультацій між контролюючим органом та декларантом або уповноваженою ним особою. Методи на основі віднімання та додавання вартості (обчислена вартість) можуть застосовуватися у будь-якій послідовності на прохання декларанта або уповноваженої ним особи.

Основний метод

Митною вартістю товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, якщо вони продаються на експорт в Україну, скоригована у разі потреби відповідно до вимог Митного кодексу. Такою ціною вважається загальна сума всіх платежів, які були здійснені або повинні бути здійснені покупцем оцінюваних товарів продавцю або на користь продавця через третіх осіб або пов'язаних з продавцем осіб для виконання зобов'язань продавця. Платежі необов'язково мають бути здійснені у вигляді переказу грошей. Такі платежі можуть бути здійснені шляхом акредитива, інкасування або за допомогою інших розрахунків (вексель, передача цінних документів тощо).

Розрахунки здійснюються лише на основі об'єктивних даних, що підтверджуються документально та піддаються обчисленню. При визначенні митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються такі витрати (складові митної вартості), якщо вони не включалися:

- витрати, понесені покупцем (комісійні та брокерська винагорода; вартість ящиків тари (контейнерів), в яку упаковано товар, вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних з пакуванням);
- належним чином розподілена вартість сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів, інструментів тощо, які увійшли до складу оцінюваних товарів, якщо вони поставляються прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами;
- роялі та інші ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів (Порядок включення до ціни розрахунку роялі та ліцензійних платежів затверджено постановою № 446);
- відповідна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу товарів, їх використання або розпорядження, яка прямо чи опосередковано йде на користь продавця;
- витрати на транспортування оцінюваних товарів до аеропорту, порту або іншого місця ввезення;
- витрати на навантаження, розвантаження та обробку оцінюваних товарів, пов'язані з їх транспортуванням до місця ввезення;
- витрати на страхування товарів.

Включати до ціни інші витрати не допускається.

При продажу товарів між пов'язаними особами основний метод може використовуватись, якщо декларант

доведе, що така вартість є близькою до вартості операції при продажу непов'язаним покупцям ідентичних чи подібних (аналогічних) товарів або митної вартості ідентичних чи подібних (аналогічних) товарів (визначених відповідно до статті 62 або 63 Митного кодексу).

Вартість операції з ідентичними товарами

У разі якщо митна вартість товарів не може бути визначена за першим методом, за основу береться вартість операції з ідентичними товарами, що продаються на експорт в Україну з тієї самої країни і час експорту яких збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього. При цьому під ідентичними слід розуміти товари, однакові за всіма ознаками з оцінюваними товарами, у тому числі за фізичними характеристиками, якістю та репутацією на ринку, країною виробництва та виробником.

Важливо, що **ціна договору щодо ідентичних товарів береться за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій самій кількості та на тих самих комерційних рівнях, що й оцінювані товари.** У разі відсутності такого продажу використовується вартість операції з ідентичними товарами, що продавалися в іншій кількості або на інших комерційних рівнях, але при цьому їх ціна коригується з урахуванням зазначених розбіжностей незалежно від того, до чого вони ведуть — до збільшення чи до зменшення вартості.

У випадку коли для цілей застосування зазначеного методу визначення митної вартості виявляється більш як одна вартість договору щодо ідентичних товарів, для визначення митної вартості оцінюваних товарів використовується найменша така вартість.

Вартість операції з подібними (аналогічними) товарами

Якщо ж і попередній метод застосувати неможливо, за митну вартість береться прийнята митним органом вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продано на експорт в Україну (причому час експорту має збігатися або бути максимально наближеним до нього). Під подібними (аналогічними) розуміються товари, які хоч і не однакові за всіма ознаками, але мають схожі характеристики і складаються зі схожих компонентів, завдяки чому виконують однакові функції порівняно з товарами, що оцінюються, та вважаються комерційно взаємозамінними. При цьому аналогічно вищезазначеному випадку в разі якщо для цілей застосування цього методу виявляється більш як одна вартість договору щодо подібних (аналогічних) товарів, для визначення митної вартості оцінюваних товарів використовується найменша така вартість.

Методи визначення митної вартості шляхом віднімання або додавання вартості

Наступним застосовується метод визначення митної вартості шляхом віднімання вартості. За цим методом, якщо оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) імпортовані товари продаються в Україні у незмінному стані, для визначення митної вартості береться ціна одиниці такого товару за умови вирахування (якщо вони можуть бути виділені) витрат на виплату комісійних, звичайних витрат, понесених в Україні на навантаження, вивантаження, транспортування, страхування та інших пов'язаних з такими операціями витрат, сум податків, що підлягають сплаті в Україні.

Статтею 63 Митного кодексу передбачено застосування методу визначення митної вартості товарів шляхом додавання вартості (обчислена вартість). Для визначення митної вартості товарів цим методом за основу береться інформація, надана виробником оцінюваних товарів про їх вартість, яка має складатися із сум:

- вартості матеріалів та витрат, понесених виробником при виробництві оцінюваних товарів (така інформація повинна ґрунтуватися на комерційних рахунках виробника за умови, що такі рахунки сумісні із загально визначеними принципами бухгалтерського обліку, які застосовуються в країні, де ці товари виробляються);
- обсягу прибутку та загальних витрат, що дорівнює сумі, яка зазвичай відображається під час продажу товарів того самого класу або виду, що й оцінювані;
- загальних витрат при продажу в Україну з країни вивезення товарів, тобто витрат на завантаження, розвантаження та обробку оцінюваних товарів, їх транспортування до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, витрат на страхування цих товарів.

Визначення митної вартості товарів за методом оцінки на основі віднімання вартості здійснюється у тому разі, якщо оцінювані, ідентичні чи подібні (аналогічні) товари продаватимуться (відчужуватимуться) на митній території України у незмінному стані.

У разі застосування методу віднімання вартості береться реалізаційна ціна на ідентичні (аналогічні) товари, яка склалася на внутрішньому ринку, після чого віднімаються витрати до моменту перетину кордону.

У разі додавання вартості проводиться калькуляція вартості товару, що імпортується (вартість матеріалів і витрат, витрат на навантаження, розвантаження, транспортування, страхування до місця перетину митного кордону України, прибутку тощо).

Резервний метод

Статтею 64 Митного кодексу передбачено застосування так званого резервного методу. Відповідно до нього митна вартість товарів визначається з використанням способів, які не суперечать законам України і є сумісними з відповідними принципами і положеннями ГАТТ.

Так, митна вартість, визначена за цим методом, повинна ґрунтуватися на раніше визначених (визначених) митних вартостях.

Крім того, за цим методом митна вартість не може бути визначена на підставі:

- ціни товарів українського походження на внутрішньому ринку;
- системи, яка передбачає прийняття для митних цілей вищої з двох альтернативних вартостей;
- ціни товарів на внутрішньому ринку країни-експортера;

- іншої вартості виробництва, ніж обчислена вартість, визначена для ідентичних або подібних (аналогічних) товарів (ст. 63 Митного кодексу);
- ціни товарів, що поставляються з країни-експортера до третіх країн;
- мінімальної митної вартості та довільної чи фіктивної вартості.

Правове регулювання митних пільг. Система преференцій СОТ

Як відомо, митна політика держави реалізується шляхом застосування як тарифних, так і нетарифних засобів, що означає регулювання суспільних відносин шляхом вжиття державою заходів економічного та адміністративного впливу.

Вступ до Світової організації торгівлі додає актуальності проблемі обрання стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності, тому питання можливих зовнішньоторговельних режимів згідно з правилами СОТ входить до кола основних, пов'язаних із вступом України до Організації.

Приєднавшись до СОТ Україна обрала шлях вільної, транспарентної та неди-скримінаційної зовнішньої торгівлі.

Однак і вільна торгівля все ж стримується певними заходами з боку держави.

Разом із тим, найавторитетніша у сфері регулювання світової торгівлі і митних правил організація – Світова організація торгівлі наполягає на переведенні заходів впливу на товарообіг у фінансовий еквівалент, тобто закликає обмежитись тарифами.

Одним з інструментів тарифного регулювання виступають митні пільги. Останні являють собою специфічний засіб митної політики, спрямований на заохочення імпортування товарів, захищаючи, таким чином, інтереси споживачів, надання зустрічних поступок, захищаючи інтереси товаровиробників, сприяє підвищенню конкурентоспроможності товарів національних товаровиробників.

Крім того, однією з головних умов вступу до СОТ є запровадження режиму найбільшого сприяння, що передбачено ст. I ГАТТ 1994 року. А торгівля на такій основі вже сама по собі означає застосування митних пільг до країн-

членів організації

Преференційна угода підписується між двома або більше країнами з метою спрощення [міжнародної торгівлі](#) між ними шляхом зниження внутрішніх тарифів. В таких випадках країна на одні й ті ж товари встановлює пільгові митні тарифи для торгівлі в зоні преференційної торгівлі та звичайні – для торгівлі з рештою країн. Преференційна торгівля є найпростішою формою міжнародної [економічної інтеграції](#). Зона вільної торгівлі на відміну від преференційної угоди передбачає повну ліквідацію митних бар'єрів у взаємній торгівлі. Україна підписала угоди про утворення зон вільної торгівлі з багатьма країнами СНД, зокрема з Росією, Молдовою, Білоруссю тощо. Підписання таких угод дійсно пожвавило взаємну торгівлю з цими державами. Проте використання режимів преференційної та вільної торгівлі часом має для України негативні наслідки через низьку конкурентоздатність її товарів. Тому часто доводиться компенсувати знижені або відміннені митні тарифи системою квот.

Зона преференційної торгівлі Зона преференційної торгівлі (також угоди преференційної торгівлі) є торговим блоком, який дає преференційне право доступу до певних продуктів від країн-учасниць. Це робиться шляхом зниження тарифів, а не шляхом скасування їх повністю. Зона преференційної торгівлі може бути встановлена за допомогою торговельної угоди. Це є першим етапом економічної інтеграції. Межа між зоною преференційної торгівлі та зоною вільної торгівлі (ЗВТ) може бути розмитою, оскільки майже будь-яка зона преференційної торгівлі має головну мету стати ЗВТ відповідно до Генеральної угоди з тарифів і торгівлі.

Ці тарифні преференції створили численні відхилення від нормального принципу торговельних відносин, тобто члени Світової організації торгівлі (СОТ) повинні застосовувати той же тариф на імпорт від інших країн-членів СОТ.

Перелік зон преференційної торгівлі

Зона вільної торгівлі – це в основному зона преференційної торгівлі зі збільшеним обсягом зниження тарифів. Всі зони вільної торгівлі, митні союзи, спільні ринки, економічні союзи, митні та грошові спілки і економічні та фінансові союзи вважаються покращеними формами зони преференційної торгівлі, але вони не перераховані нижче.

Багатосторонні

Організація економічного співробітництва (ОЕС) (1992)

Всезагальна система преференцій

Глобальна система торговельних преференцій між країнами, що розвиваються (ГСТП) (1989)

Асоціація латиноамериканської інтеграції (1981)

Протокол щодо торговельних переговорів (РТН) (1973)

Угода щодо преференційної торгівлі в Південній Азії (1999)

Південно-тихоокеанська угода про регіональну торгівлю та економічне співробітництво (1981)

Генералізована система преференцій ЄС

На даний момент Україна є країною-бенефіціаром генералізованої системи преференцій ЄС.

Генералізована система преференцій (ГСП) – це система тарифних преференцій ЄС відносно імпорту товарів походженням з найменш розвинених країн та країн, що розвиваються. Починаючи з 1 січня 2014 року, в силу вступив [новий Регламент Ради ЄС № 978/2012 від 25.10.2012 р.](#), що передбачає меншу кількість країн, на які поширюється режим ГСП, додаткове зниження ввізних мит, збільшення кількості «нечутливих» товарів тощо.

У рамках ГСП існує три режими преференцій:

- «загальний» (general arrangement GSP) – охоплює 6200 (66 %) тарифних ліній, які поділяються на «чутливі» (3785) та «нечутливі» (2415) категорії. Для «нечутливих» продуктів застосовується нульова ставка ввізного мита, для «чутливих» ставка ввізного мита в середньому на 3,5% нижча за ставку мита відповідно до «Режиму найбільшого сприяння» СОТ.

- «спеціальний» (special incentive arrangement for sustainable development and good governance – GSP+) – охоплює 6270 тарифних ліній. Головною відмінністю від «загального» режиму ГСП є те, що нульова ставка ввізного мита застосовується й до окремих «чутливих» продуктів, а також зняття попередньо накладених обмежень у вигляді виключень з режиму (у випадку України це колісні пари);

- «усе, крім зброї» (special arrangement for the least-developed countries – Everything But Arms (EBA)) – охоплює більше 7000 тарифних ліній, до яких застосовується нульова ставка ввізного мита за виключенням зброї та товарів військового призначення. Вказаний режим застосовується до країн, що були класифіковані ООН як найменш розвинені країни.

Відповідно до додатку II до Регламенту Ради ЄС № 978/2012 від 25.10.2012 р. Україна входить до числа країн, на які поширюється «загальний» режим ГСП. При цьому, згідно із новим Регламентом торговельні преференції в рамках ГСП більше не поширюватимуться на такі країни, як Китай, Росія, Казахстан, Бразилія, Аргентина, ОАЕ, Білорусь та ін., що дає додаткові переваги українським експортерам на ринку ЄС.

Відповідні тарифні лінії, охоплені «загальним» режимом ГСП, перераховані у Додатку V до згаданого Регламенту. Враховуючи укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, частиною якої є запровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, режим ГСП припиняє свою дію з моменту набуття чинності Угодою чи окремими її елементами.

Угоди СОТ: положення про спеціальний і диференційований режим стосовно країн, що розвиваються.

Загальна інформація

Угоди СОТ мають положення про поширення спеціального і диференційованого (Сід) режиму стосовно країн, що розвиваються. Згідно з цими положеннями вони отримують "більш сприятливий" режим ніж розвинені країни. Ці положення можна поділити на три широкі категорії:

- положення, що вимагають від країн здійснення заходів з розвитку торгівлі країн, що розвиваються, та найменш розвинених країн (НРК);
- гнучкі підходи до взяття країнами, що розвиваються, та найменш розвиненими країнами зобов'язань за Угодами СОТ;
- положення про технічну допомогу країнам, що розвиваються, та найменш розвиненим країнам в розбудові їх спроможності втілювати Угоди.

Нижче наводиться ілюстративний та вибірково опис характеру та змісту найважливіших положень кожної з цих категорій.

Положення, які вимагають від країн здійснення Сід заходів задля сприяння розвитку торгівлі країнами, що розвиваються

До категорії Сід заходів відносяться:

- односторонні заходи розвинених країн, спрямовані на забезпечення здійснення імпорту з країн, що розвиваються, на преференційній основі;
- надання в ході торговельних переговорів пріоритету зниженню та скасуванню тарифів РНС на продукцію, яка представляє особливий інтерес для країн, що розвиваються, та НРК;
- поширення Сід режиму на країни, що розвиваються, та НРК при застосуванні:
- квот;
- процедур ліцензування імпорту;
- запобіжних протекціоністських заходів, зокрема, захисних, антидемпінгових і компенсаційних заходів.

Односторонні заходи розвинених країн, спрямовані на сприяння імпорту на преференційній основі

Генеральна система преференцій (ГСП)

Продукція, імпортована з країн, що розвиваються, та найменш розвинених країн, згідно із ГСП отримує дозвіл на ввезення на безмитній або преференційній основі. ГСП стосується майже усієї промислової та окремих видів сільськогосподарської продукції. Правову основу для таких преференційних режимів створює "Рішення про сприятливий і диференційований режим, взаємність та повнішу участь країн, що розвиваються" (прийняте 1979 року і загально відоме як "Загальне сприятливе положення"). Однак, домовленості про ГСП:

- мають вбудовані обмеження, на кшталт квот по країнах: імпорт в межах квоти дозволяється на підставі преференційного мита, за межами ж квоти обкладається митом згідно з РНС;
- відмовляють у преференційному доступі на ринок певній продукції з країн, що стали конкурентоспроможними (критерій конкурентних потреб);
- відмовляють у преференційному доступі на ринок країнам, що розвиваються, які піднялись на вищій щабель розвитку або тим, де порушуються права людини. Країнами, які піднялися на вищій щабель розвитку, вважаються такі, що досягли певного доходу на душу населення.

Більш сприятливий режим для НРК

Загальне сприятливе положення передбачає, що в рамках ГСП для НРК можна встановити "спеціальний режим", який виходить за межі поширеного на країни, що розвиваються. В цьому контексті в жовтні 1997 року розвинені країни на Засіданні високого рівня стосовно комплексних ініціатив щодо розвитку торгівлі для НРК погодилися здійснювати імпорт усієї продукції, що цікавить ці країни, на преференційній безмитній основі. Більше того,

обмеження, вбудовані в ГСП (наприклад, квоти та критерій конкурентоспроможної країни), як правило, не застосовуються до імпорту з НРК.

Домовленості щодо преференційного доступу для обмеженої кількості країн, що розвиваються

Ці домовленості включають:

- Ломеську конвенцію, за якою Європейський Союз дозволяє імпортувати продукцію з країн Африки, Карибського басейну та Тихоокеанського регіону (АКТ) на преференційній безмитній основі.

Ініціативу Карибського басейну (КБ), за якою дозволяється безмитний преференційний імпорт продукції з карибських країн до США. Оскільки в рамках СОТ відсутнє правове підґрунтя для таких домовленостей, їх втілення дозволяється тільки на обмежений термін. Цей період для Ломеської конвенції закінчується 1 січня 2000 року і може бути продовжений на п'ять років (до 1 січня 2005 року).

Важливість зниження та скасування тарифів в ході торговельних переговорів

Дії розвинених країн

Торгівля товарами

Розділ ГАТТ з торгівлі та розвитку (Частина IV) закликає розвинені країни під час торговельних переговорів надавати пріоритет зниженню та, за можливості, усуненню тарифів РНС на товари, які становлять експортний інтерес для країн, що розвиваються, та найменш розвинених країн, а також усуненню нетарифних заходів, що впливають на торгівлю такими товарами.

Однак зниження тарифів РНС обмежує вигоди, які відповідно до преференційних домовленостей отримують країни, що розвиваються. В основоположних правилах, прийнятих на раундах переговорів ГАТТ, визнається необхідність розглядати в кожному конкретному випадку можливість виключення із списку скорочень тарифів РНС на товари, по яких країни, що розвиваються, отримують достатньо вагому з точки зору торгівлі преференційну перевагу.

Торгівля послугами

Генеральна угода про торгівлю послугами передбачає надання розвиненими країнами під час торговельних переговорів пріоритету лібералізації тих секторів послуг та способів їх постачання, які становлять особливий інтерес для країн-експортерів, що розвиваються.

Дії країн, що розвиваються

Частина IV ГАТТ також заохочує країни, що розвиваються, до здійснення заходів подібних очікуваним від розвинених країн, а також до першочергового усунення тарифів та інших торговельних бар'єрів на шляху товарів, які становлять експортний інтерес для інших країн, що розвиваються.

Загальне сприятливе положення надає їм можливість задля розширення торгівлі між собою на регіональній та глобальній основі поширити спеціальний та більш сприятливий режим імпорту товарів на найменш розвинені країни згідно з глобальними або регіональними преференційними угодами, в яких вони беруть участь.

Кількісні та інші обмеження

Уругвайський раунд сприяв усуненню великої кількості обмежень в сільськогосподарському та промислових секторах, а також ліквідації таких обмежувальних заходів, як добровільні експортні обмеження і змінне мито. До дозволених кількісних обмежень відносяться:

- обмеження, що накладаються згідно з Угодою про текстиль та одяг;
- обмеження, що накладаються країнами, які мають проблеми з платіжним балансом, за умови, що вони здійснюються відповідно до Статей XII та XVIII ГАТТ 1994 року та Домовленості ГАТТ 1994 року щодо платіжного балансу (прийнятій під час Уругвайського раунду);
- обмеження, що накладаються відповідно до інших положень ГАТТ, 1994 року щодо винятків, зокрема. Статті XX.

Необхідно зауважити, що Угода про текстиль та одяг передбачає, що країни, які створили обмеження (головним чином, розвинені країни), повинні усунути їх за чотири етапи протягом 10 років до 1 січня 2005 року. Більше того, задля кращого доступу до ринку для текстильної продукції, яка залишається під дією обмежень протягом перехідного періоду, Угода вимагає обов'язкового зростання на певний відсоток розмірів квот, які передбачені двосторонніми угодами. Ці правила передбачають спеціальний і більш сприятливий режим для "малих постачальників" і найменш розвинених країн, зокрема, що стосується базових рівнів квот, темпів зростання та вимог до гнучкості.

Процедури ліцензування імпорту

Угода про процедури ліцензування імпорту закладає принципи та правила, згідно з якими ці процедури, прийняті країнами задля адміністрування кількісних обмежень та інших цілей, не повинні створювати перешкоди для торгівлі. За цими правилами особлива увага має приділятися розподілу ліцензій на імпорт з країн, що розвиваються, насамперед з найменш розвинених країн.

Заходи захисту за необхідності (захисні, антидемпінгові та компенсаційні заходи)

За необхідності до захисних заходів відносяться обмеження на імпорт, які країни дозволяється вводити в певних ситуаціях, за умов відповідності специфічним критеріям. Ці заходи включають:

- захисні заходи з обмеження імпорту в разі, коли його збільшення завдає значної шкоди національним виробникам подібної або конкурентної продукції.
- накладення антидемпінгового мита на відповідну продукцію та компенсаційного мита на субсидовану імпортовану продукцію, якщо збільшення такого імпорту завдає значної шкоди національній промисловості. Правила поширюють спеціальний і диференційований режим на застосування таких заходів. Наприклад:

- Угода про захисні заходи передбачає - імпорт з країни, що розвивається, не підлягає запобіжним заходам, якщо його частка в загальному імпорті цієї продукції до країни складає менше 3%. Це не застосовується, коли країни, що розвиваються, мають індивідуальні частки менші 3%, але сукупно мають більше 7% імпорту.
- Угода про субсидії і компенсаційні заходи вимагає від органів влади припинити розслідування, якщо:
 - продукція походить з країни, що розвивається, де величина субсидії є мінімальною (менше 1%), або обсяг імпорту субсидованої продукції чи шкода, яку вона завдає національній промисловості, мізерні;
 - продукція походить з країни, що розвивається, і
- рівень наданих субсидій не перевищує 2% вартості перерахованої на одиницю продукції;
- субсидований імпорт складає менше 4% сукупного імпорту в країну-імпортер. Однак, ці правила не діють, коли країни, що розвиваються, мають індивідуальні частки менші 4%, але колективно мають більше 9% сукупного імпорту.

Положення, які забезпечують країнам, що розвиваються, і найменш розвиненим країнам гнучкість при виконанні зобов'язань СОТ

Ці положення можна поділити на такі великі групи:

- гнучкість у прийнятті зобов'язань під час торговельних переговорів;
- гнучкість у тимчасовому наданні посиленого захисту задля стимулювання розвитку нових галузей промисловості та у здійсненні обмежувальних заходів у разі виникнення проблем з платіжним балансом;
- перехідні періоди, необхідні для виконання усіх або деяких зобов'язань, які накладають Угоди;
- виключення країн, що розвиваються, з-під дії деяких специфічних зобов'язань.

Гнучкість у взятті зобов'язань під час торговельних переговорів

Торгівля товарами

За правилами ГАТТ переговори про зменшення тарифів та інших бар'єрів на шляху торгівлі мають вестися на взаємній і взаємовигідній основі. Однак, Частина IV ГАТТ 1994 (яка містить положення про сприяння економічному розвитку) передбачає - від країн, що розвиваються, не вимагаються внески в торговельні переговори (у формі зменшених тарифів і взятих зобов'язань), які не співвідносяться з потребами їхньої торгівлі, розвитку та фінансовим становищем. Положення Частини IV доповнюються Загальним сприятливим положенням, де, поміж іншим, стверджується, що спроможність країн робити внески та йти на поступки на переговорах зростає з розвитком їхньої економіки.

Таким чином, в правилах зафіксовано - внески, які вимагаються від країн, що розвиваються, повинні пов'язуватися з етапом їхнього розвитку. Цю концепцію часто називають "відносною взаємністю". Відтак, протягом Уругвайського раунду країни, що розвиваються, знизили тарифи в промислових і сільськогосподарському секторах на менший відсоток ніж розвинені країни.

Правило, що закликає до загального зниження тарифів на основі відсотків, не застосовується до НРК. У промисловому секторі ці країни пішли на символічне зниження тарифів за дуже невеликою кількістю продуктів. В сільськогосподарському секторі жодні скорочення від них не вимагались. Більше того, країни, що розвиваються, і найменш розвинені країни можуть встановити верхню межу своїх тарифів на вищому, ніж їхні чинні або скорочені тарифи, рівні. Такі зобов'язання щодо рівнів зв'язування дозволяють їм гнучко піднімати тарифи до вищого рівня, не порушуючи зобов'язань ГАТТ, якщо вони вважають за необхідне надати більший захист національному промисловому і сільськогосподарському виробництву.

Торгівля послугами

Стаття XIX Генеральної угоди про торгівлю послугами дозволяє країнам, що розвиваються, відкривати меншу кількість секторів, або лібералізувати меншу кількість операцій під час торговельних переговорів і чітко гарантує їм право здійснювати заходи з лібералізації відповідно до власної ситуації в плані розвитку. Вона також визначає - пропозиції про доступ до ринку країн, що розвиваються, можуть бути обумовлені посиленням їхньої національної спроможності і передачею технології на комерційних засадах. Стаття XIX закликає приділяти особливу увагу НРК.

Гнучкість у наданні додаткового захисту новим галузям промисловості та застосуванні обмежувальних заходів у випадку проблем з платіжним балансом

Захисні заходи, спрямовані на сприяння розвитку нових галузей промисловості

Стаття XVIII:С ГАТТ 1994 дозволяє країнам, що розвиваються, застосовувати обмежувальні торговельні заходи (підвищення максимальних розмірів мита, або впровадження кількісних обмежень), спрямовані на підтримку розвитку нових або існуючих галузей промисловості. Однак, такі заходи, які не відповідають вимогам ГАТТ, можуть впроваджуватись тільки після погодження з країнами-Членами СОТ. У ГАТТ визначений порядок проведення консультацій з країнами, чії торговельні інтереси можуть постраждати від застосування обмежувальних заходів.

Заходи у випадку проблем з платіжним балансом

Положення, що дозволяють країнам здійснювати заходи з обмеження імпорту в разі проблем з платіжним балансом, викладені у Статтях XII та XVIII ГАТТ. Стаття XII визначає умови та обставини, за яких розвинені країни можуть накладати такі обмеження. Стаття XVIII стосується країн, що розвиваються. В ній визнається, що через низку чинників (таких як неможливість зростання надходжень від експорту в той час, коли попит на імпорт зростає) ці країни можуть вдаватися до торговельних обмежень задля попередження зменшення грошових резервів. В ній передбачені гнучкіші та ширші критерії використання цих положень ніж ті, що викладені у Статті XII.

Наприклад, за Статтею XII заходи з торговельних обмежень можуть вживатись розвинутою країною у разі, коли загроза зменшення її грошових резервів є "неминучою" або якщо їх рівень є "дуже низьким". За Статтею XVIII країна, що розвивається, може вдаватись до обмежувальних заходів, коли вважає, що існує загроза значного скорочення грошових резервів, навіть якщо ця загроза не є "неминучою". Крім того, у Статті XVIII зазначено - країна,

що розвивається, може вдатись до таких дій, коли вважає, що її грошові резерви не є “адекватними” для покриття очікуваних виплат в іноземній валюті; навпаки - за Статтею XII такі заходи можуть застосовуватись, тільки якщо резерви є “дуже низькими”.

Перехідний період для виконання зобов'язань

Багатосторонні угоди, з яких складається система СОТ, є обов'язковими для виконання усіма країнами-Членами. Однак, положеннями деяких з цих угод передбачається, що може скластися ситуація, коли країни, що розвиваються, та НРК не зможуть негайно виконувати усі або деякі із зобов'язань, передбачених відповідними угодами. Відтак, ці угоди передбачають перехідний період від 5 до 11 років задля підготовки цих країн до виконання таких зобов'язань.

Ось декілька прикладів перехідних періодів:

- Угода про митну оцінку: країни, що розвиваються, та найменш розвинені країни можуть відтягнути застосування угоди на період до 5 років, тобто, до 1 січня 2000 року.
- Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності: від країн, що розвиваються, очікується застосування цих положень до 1 січня 2000 року, від найменш розвинених країн - до 1 січня 2006 року.
Застосування деяких зобов'язань може бути відстрочене, як це показано нижче:
- Угода про митну оцінку: країна, що розвивається, після закінчення п'ятирічного періоду може попросити про додатковий час, тривалістю до трьох років, задля втілення положень щодо методології обчисленої вартості;
- Угоди про застосування санітарних та фітосанітарних заходів і про технічні бар'єри у торгівлі: вони надають відповідним комітетам право повністю або частково надавати країнам, що розвиваються, обмежені в часі звільнення від зобов'язань, накладених обома угодами.

Звільнення країн, що розвиваються, від певних зобов'язань, або додаткова гнучкість у виконанні цих зобов'язань

Угода про субсидії та компенсаційні заходи

Приклад звільнення країн, що розвиваються, від певних зобов'язань надає Угода про субсидії та компенсаційні заходи. Правило, яке за цією угодою забороняє країнам-Членам СОТ застосовувати експортні субсидії, не поширюється на найменш розвинені країни з річним доходом на душу населення 1000 дол. США або менше. Ці країни перелічені в угоді.

Угода про сільське господарство

Прикладом додаткової гнучкості у виконанні зобов'язань стосовно країн, що розвиваються, є Угода про сільське господарство. Угода забороняє країнам, які не взяли на себе зобов'язання щодо скорочення, надавати експортні субсидії на сільськогосподарську продукцію. Оскільки більшість країн, що розвиваються, не взяли на себе таких зобов'язань, заборона розповсюджується на них. Однак угода дозволяє їм надавати два види субсидій:

- субсидії на зменшення вартості експортних операцій, включно з вартістю обробки, підвищення якості, інших операцій, а також вартістю міжнародних перевезень;
 - внутрішні транспортні збори за експортне транспортування, що нижчі ніж збори за внутрішні перевезення.
- За угодою від країн вимагається скорочення внутрішньої підтримки (тобто, інших, не експортних субсидій) на узгоджений відсоток. Задля сприяння розвитку сільського господарського сектору в країнах, що розвиваються, дозволяється виключити із розрахунку сукупного виміру підтримки, такі субсидії:
- інвестиційні субсидії, які в цілому спрямовуються у сільське господарство країни, що розвивається;
 - субсидії на закупівлю виробничих ресурсів для виробників з низькими доходами та недостатніми ресурсами;
 - субсидії, спрямовані на припинення вирощування наркотичних рослин.

Технічна допомога задля розбудови потенціалу впровадження угод

У ряді угод СОТ містяться положення, що закликають усі країни-Члени (розвинені, ті, що розвиваються, та з перехідною економікою), Секретаріат СОТ та інші міжнародні організації, компетентні у відповідних галузях, надавати технічну підтримку країнам, що розвиваються, та найменш розвиненим країнам для розвитку їхніх інституційних та правового середовища і потенціалу задля впровадження цих угод.

Митні процедури: митне оформлення та митний контроль

Засоби та способи переміщення товарів

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється засобами авіаційного, водного, автомобільного, залізничного, трубопровідного транспорту, а також лініями електропередачі.

Залежно від наявності перевізника, відправника, одержувача, а також договору на перевезення товари переміщуються у:

- 1) вантажних відправленнях;
- 2) супроводжуваному багажі;
- 3) несупроводжуваному багажі;
- 4) ручній поклажі;
- 5) міжнародних поштових відправленнях;
- 6) міжнародних експрес-відправленнях.

Стаття 111. Митні процедури на транспорті

Транспортні засоби, якими переміщуються громадяни та товари через митний кордон України, підлягають митному контролю та митному оформленню.

Митні процедури, що здійснюються під час митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, якими переміщуються громадяни та товари через митний кордон України, мають уніфікований характер і не залежать від країни реєстрації або країни - власника транспортного засобу, країни, з якої прибув цей транспортний засіб, або

країни, куди він прямує, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку, та відповідними міжнародними актами, в частині застосування санкцій та обмежень у торгівлі з окремими країнами.

Стаття 112. Взаємодія в оформленні міжнародних перевезень товарів

Митний контроль за міжнародними перевезеннями товарів здійснюється митними органами у взаємодії з іншими відповідними контрольними службами за спільними технологічними схемами з визначенням часу та послідовності виконання кожною службою своїх безпосередніх обов'язків.

Розклад руху транспортних засобів через митний кордон України затверджується центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту за погодженням зі спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах охорони державного кордону України.

Зазначені у частині першій цієї статті технологічні схеми затверджуються керівниками митних органів за погодженням з керівниками відповідних органів охорони державного кордону України, центрального органу виконавчої влади в галузі транспорту та інших відповідних контрольних служб.

Стаття 113. Сприяння посадовим особам митних органів у здійсненні митних процедур

З метою прискорення здійснення митних процедур під час переміщення транспортних засобів через митний кордон України працівники водного, повітряного, автомобільного та залізничного транспорту сприяють посадовим особам митних органів у виконанні ними своїх службових обов'язків.

Стаття 114. Службові приміщення митних органів у портах, міжнародних аеропортах і на прикордонних залізничних станціях

Адміністрація морських і річкових портів, міжнародних аеропортів, прикордонних залізничних станцій на договірних засадах забезпечує митні органи необхідними службовими приміщеннями, обладнанням, засобами зв'язку та створює належні умови для здійснення ними митних процедур.

Перелік приміщень та вимоги до них визначаються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи і центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту України відповідно до обсягу та характеру міжнародних перевезень.

Стаття 115. Митні процедури щодо запасів для споживання

Під запасами, призначеними для споживання, розуміються:

- 1) товари, призначені для споживання пасажирями та екіпажем на борту суден, літаків, у поїздах, інших транспортних засобах, незалежно від того, продаються ці товари чи ні;
- 2) товари, включаючи паливно-мастильні матеріали, необхідні для експлуатації та технічного обслуговування суден, літаків, засобів залізничного та іншого транспорту, у тому числі придбані за кордоном у зв'язку з ліквідацією аварії або для здійснення необхідного поточного ремонту цих транспортних засобів;
- 3) товари, призначені для матеріально-технічного постачання та спорядження, паливно-мастильні матеріали, сировина для промислової переробки, продовольство, інші товари, що вивозяться за межі митної території України для забезпечення виробничої діяльності українських та орендованих (зафрахтованих) українськими підприємствами суден, які здійснюють морський промисел.

Запаси, призначені для споживання, що переміщуються на судах, літаках, засобах залізничного та іншого транспорту через митний кордон України в обсягах, що визначаються на підставі встановлених Кабінетом Міністрів України норм споживання та з урахуванням тривалості рейсу, підлягають митному оформленню в безліцензійному порядку без декларування та сплати податків і зборів (крім випадків, передбачених цим Кодексом), а понад зазначені норми - у загальному порядку відповідно до заявленого митного режиму.

Стаття 116. Пропуск спеціального обладнання, що ввозиться (вивозиться) разом з транспортними засобами

Спеціальне обладнання, призначене для навантаження, вивантаження, захисту і зберігання вантажу, яке переміщується разом з транспортним засобом через митний кордон України, підлягає пропуску у тому ж порядку, що і транспортний засіб, за умови використання такого обладнання за призначенням та зворотного вивезення (ввезення) разом з цим транспортним засобом.

Стаття 117. Пропуск запасних частин та обладнання для ремонту транспортних засобів

Запасні частини та обладнання, призначені для використання в процесі ремонту чи технічного обслуговування транспортних засобів, тимчасово ввезених на митну територію України або тимчасово вивезених з неї, можуть ввозитися (вивозитися) під зобов'язання про їх зворотне вивезення (ввезення) без справляння податків і зборів.

Митний орган, що здійснює пропуск таких запасних частин та обладнання, може застосовувати заходи гарантування, зазначені у статті 211 цього Кодексу.

Замінені запасні частини та обладнання можуть не вивозитися за межі митної території України (не ввозитися на неї), а з дозволу митного органу:

- бути пред'явлені митному органу та оформлені для вільного обігу на митній території України (за її межами);
- бути знищені під контролем митного органу.

Стаття 118. Обмеження щодо пропуску алкогольних напоїв та тютюнових виробів через митний кордон України на борту транспортного засобу

На борту транспортного засобу, що здійснює міжнародний рейс і прибуває на митну територію України, дозволяється ввозити та вивозити для споживання членами екіпажу та пасажирями алкогольні напої та тютюнові вироби з розрахунку споживання однією особою на добу за нормами, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 119. Тимчасовий пропуск транспортних засобів на митну територію України

Транспортні засоби, що використовуються для переміщення товарів та пасажирів через митний кордон України, можуть тимчасово ввозитися на митну територію України без справляння податків і зборів та без застосування заходів нетарифного регулювання.

Тимчасово ввезені на митну територію України транспортні засоби підлягають вивезенню без внесення в їх конструкцію будь-яких змін (без урахування природного зношення, витрати паливно-мастильних матеріалів та необхідного ремонту).

Тимчасове ввезення транспортних засобів на територію України допускається за умови, що такі транспортні засоби не використовуватимуться для внутрішніх перевезень на митній території України.

Стаття 120. Товари, помилково ввезені на митну територію України

Товари можуть вважатися помилково ввезеними на митну територію України, якщо перевізником або одержувачем буде доведено, що ввезення цих товарів не є результатом навмисних дій чи грубої недбалості.

Помилково ввезеними на митну територію України не можуть вважатися товари, умови та підстави ввезення яких були змінені після перетинання ними митного кордону України.

Глава 16 МИТНІ ПРОЦЕДУРИ НА МОРСЬКОМУ І РІЧКОВОМУ ТРАНСПОРТІ

Стаття 121. Місця здійснення митних процедур

Митні органи здійснюють митні процедури в зонах митного контролю на території морських та річкових портів, а також в акваторії портів, відкритих для міжнародних перевезень.

Стаття 122. Зони митного контролю в морських та річкових портах

Зони митного контролю в морських та річкових портах розташовуються в межах, відведених адміністрацією цих портів, територій та акваторій.

Порядок створення та функціонування зон митного контролю у морських та річкових портах визначається Кабінетом Міністрів України ([1947-2002-п](#)).

Стаття 123. Тривалість митного контролю

Судно закордонного плавання протягом усього часу стоянки в порту перебуває під митним контролем. Митний орган має право в цей період здійснювати огляд і переогляд судна, пломбування та опечатування його окремих трюмів і приміщень, де знаходяться товари, підстави для ввезення на митну територію України, вивезення за межі митної території України чи транзит через територію України яких відсутні.

Стаття 124. Строк митного оформлення суден закордонного плавання

Залежно від водотоннажності і призначення суден закордонного плавання їх митне оформлення проводиться в строк, який визначається керівником митного органу за погодженням з керівником відповідного органу охорони державного кордону України та іншими контрольними службами.

Митне оформлення суден закордонного плавання здійснюється цілодобово у порядку їх прибуття.

Стаття 125. Розміщення об'єктів митного контролю у водному сполученні

Райони розвантаження та завантаження суден закордонного плавання, посадки та висадки пасажирів цих суден, а також місця стоянки суден для здійснення митного контролю визначаються адміністрацією порту з урахуванням функціональної і технологічної діяльності порту та за поданням митного органу, погодженим з органом охорони державного кордону України.

Зміна місця стоянки суден визначається адміністрацією порту з повідомленням відповідного митного органу та органу охорони державного кордону України.

Стаття 126. Митний контроль у разі виникнення особливих обставин

Якщо судно закордонного плавання внаслідок аварії, стихійного лиха або інших обставин, що мають характер непереборної сили, не в змозі досягти одного з місць здійснення митного контролю на митній території України, вивантаження з нього товарів допускається в місцях, де немає митних органів. У таких випадках капітан судна повинен вжити всіх необхідних заходів для забезпечення зберігання цих товарів та пред'явлення їх найближчому митному органу.

Стаття 127. Митний контроль за вантажними операціями у водному сполученні

Вивантаження товарів із суден закордонного плавання та завантаження товарів на зазначені судна здійснюються з дозволу митного органу та під його контролем згідно з товаросупровідними документами, передбаченими законодавством України. Пропуск через митний кордон України товарів, що перевозяться в міжнародному водному сполученні, здійснюється на підставі оформлених митних декларацій.

Стаття 128. Митний контроль суден закордонного плавання, що перетинають державний кордон України на нетривалий час

Судно закордонного плавання, яке заходить у відкритий для міжнародних водних перевезень порт для поповнення запасів води, палива, продовольства, проведення термінових ремонтних робіт на строк до двох діб, митному оформленню не підлягає, але перебуває під митним контролем до його відправлення.

Товари, які завантажуються на це судно, підлягають митному оформленню на загальних підставах.

Стаття 129. Митний контроль каботажних суден

Судна каботажного плавання, що плавають під Державним Прапором України, а також судна каботажного плавання, що плавають під іноземним прапором, за умови одержання на це дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі транспорту, перебувають під митним контролем протягом усього часу каботажу. Митне оформлення таких суден здійснюється документально після повернення з рейсу на підставі письмового повідомлення капітана судна про те, що судно під час рейсу не заходило в порти інших держав і не причалювало до суден закордонного плавання, а

при виході в рейс - що цим рейсом не передбачається захід до портів інших держав та причалювання до суден закордонного плавання.

Митне оформлення рибної продукції, виробленої українськими суднами в межах Азово-Чорноморського басейну, здійснюється без оформлення вантажної митної декларації. Оподаткування зазначеної продукції здійснюється відповідно до законів України.

Якщо судно під час рейсу з будь-якої причини заходило в порти інших держав або причалювало до суден закордонного плавання, воно підлягає митному контролю на загальних підставах.

Стаття 130. Митне оформлення українських суден, побудованих чи придбаних за кордоном або проданих за кордон
Митне оформлення придбаного або побудованого резидентом за межами митної території України судна здійснюється після набуття резидентом права власності на таке судно в режимі імпорту під час його першого заходу в один з українських портів.

Митне оформлення придбаного нерезидентом на митній території України судна здійснюється в режимі експорту, якщо таке судно вивозиться за межі митної території України, або в режимі тимчасового ввезення, якщо таке судно використовується на митній території України.

Стаття 131. Дозвіл митного органу на відправлення судна закордонного плавання

Органи управління портом не дозволяють капітанові судна закордонного плавання виходити з акваторії порту без відмітки митного органу на відповідному судовому документі.

Для тимчасового відходу судна із порту у зв'язку з дією непереборної сили, стихійним лихом, а також з метою рятування людей дозвіл митного органу не обов'язковий.

Стаття 132. Митний контроль за переміщенням товарів через борти іноземних військових кораблів

Товари, що переміщуються через борти іноземних військових кораблів на митну територію України або у зворотному напрямку, підлягають митному контролю та митному оформленню.

Глава 17 МИТНІ ПРОЦЕДУРИ НА АВІАТРАНСПОРТІ

Стаття 133. Міжнародні аеропорти

Переміщення товарів через митний кордон України повітряним шляхом здійснюється через міжнародні аеропорти, в яких розташовані митні органи.

Переміщення товарів через митний кордон України через інші аеропорти та поза місцем розташування митних органів допускається у виняткових випадках за дозволом Кабінету Міністрів України або у разі вимушеної посадки повітряного судна.

Стаття 134. Документи для контролю за повітряним судном

Командир повітряного судна зобов'язаний подати для здійснення митного контролю такі документи:

- 1) генеральну декларацію;
- 2) документи про поштові відправлення, товари та товаросупровідні документи;
- 3) інші документи, передбачені цим Кодексом, іншими законами України, а також міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку.

Дозвіл митного органу на вивантаження товарів з повітряного судна або завантаження товарів на нього надається після перевірки поданих документів та встановлення їх відповідності вимогам цього Кодексу.

Стаття 135. Вимушена посадка

Командир повітряного судна, який здійснив вимушену посадку за межами міжнародного аеропорту, зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення збереження товарів, які підлягають митному контролю, та протягом доби повідомити найближчий міжнародний аеропорт про місце посадки судна.

Адміністрація міжнародного аеропорту після одержання такого повідомлення зобов'язана забезпечити перевезення посадкових осіб митного органу до місця посадки судна або доставити пасажирів, екіпаж, а також товари, що підлягають митному контролю, до митного органу.

Стаття 136. Пропуск товарів, що перевозяться транзитними авіапасажирами

Товари, що перевозяться транзитними авіапасажирами (за винятком товарів, заборонених до транзиту), не підлягають обкладенню податками і зборами та безперешкодно переміщуються в межах зони митного контролю міжнародного аеропорту.

Стаття 137. Взаємодія в оформленні авіаперевезень

Митний контроль за міжнародними авіаперевезеннями здійснюється митним органом міжнародного аеропорту у взаємодії з контрольними та іншими службами, що беруть участь в оформленні міжнародних повітряних суден та їх екіпажів, вантажів, пасажирів та багажу.

Спільні технологічні схеми оформлення міжнародних авіаперевезень та розподіл обов'язків під час їх здійснення затверджуються керівниками авіапідприємства, митного органу та органу охорони державного кордону України.

У спільних технологічних схемах визначаються місце, строк та послідовність оформлення кожної службою міжнародних авіаперевезень.

Стаття 138. Пільговий режим митного контролю повітряного судна

Митний контроль та митне оформлення повітряного судна, яке перевозить офіційні державні делегації, здійснюється без митного огляду.

Підставою для застосування пільгового режиму митного контролю є подання митному органу офіційного повідомлення Міністерства закордонних справ України.

Глава 18 МИТНІ ПРОЦЕДУРИ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Стаття 139. Митні процедури в пунктах пропуску залізничного рухомого складу через державний кордон України
У зонах митного контролю пунктів пропуску залізничного транспорту на державному кордоні України здійснюються перевірка документів, огляд залізничного рухомого складу, а також інші митні процедури, передбачені цим Кодексом. Розвантажувальні, навантажувальні, перевантажувальні та інші операції, необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, проводяться підприємствами залізниці за свій рахунок.

Стаття 140. Проведення митного контролю на залізничному транспорті

Порядок та строки проведення митного контролю на залізничному транспорті визначаються спільними технологічними схемами, які затверджуються начальниками залізничних станцій, керівниками митних органів та органів охорони державного кордону України.

Стаття 141. Документи для митного контролю товарів, що перевозяться залізничним транспортом

При надходженні до митного контролю товарів, що перевозяться залізничним транспортом, працівники залізничної станції подають до митного органу:

- 1) передатну відомість (багажний список);
- 2) залізничні накладні;
- 3) інші документи, передбачені цим Кодексом, міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку, та іншими законами України.

Стаття 142. Відповідальність за доставку товарів до митного органу призначення

Залізниця несе відповідальність за втрату чи неналежну доставку товарів, що перебувають під митним контролем, до митного органу призначення.

Стаття 143. Місце здійснення митних процедур у міжнародному залізничному сполученні

Митний контроль товарів і транспортних засобів у міжнародному залізничному сполученні здійснюється в зонах митного контролю. Пасажири поїздів міжнародного сполучення можуть проходити митний контроль також в інших місцях, визначених уздовж маршруту руху поїзда за погодженням між спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах охорони державного кордону України та центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту.

З метою запобігання порушенню розкладу руху поїздів митний контроль може здійснюватися поза пунктами пропуску на державному кордоні або в місцях, визначених керівником митного органу за погодженням з керівниками залізничної станції та органу охорони державного кордону України.

У виняткових випадках, перелік яких визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи, на вимогу митного органу окремі вагони, локомотиви, інші елементи рухомого складу для здійснення митного контролю можуть бути виключені зі складу поїзда, якщо проведення такого контролю у складі поїзда неможливе.

Відправлення залізничних транспортних засобів з місць стоянки здійснюється з дозволу митного органу та органу охорони державного кордону України.

Стаття 144. Пропуск товарів, що перевозяться у вагонах-ресторанах поїздів міжнародного сполучення

Продукти харчування та безалкогольні напої, вино, лікерні, коньячні, горілчані вироби, що переміщуються через митний кордон України у вагонах-ресторанах поїздів міжнародного сполучення, підлягають обов'язковому декларуванню митним органам.

Продукти харчування та безалкогольні напої пропускаються через митний кордон України без справляння податків і зборів за умови, що:

- а) вони призначені для реалізації виключно з метою споживання безпосередньо у поїзді;
- б) їх обсяг не перевищує встановленої законодавством України кількості, мінімально необхідної для забезпечення нормальних послуг вагона-ресторану протягом повного рейсу.

Алкогільні напої та тютюнові вироби, що переміщуються у вагонах-ресторанах, пропускаються через митний кордон України за умови сплати усіх належних податків і зборів.

Глава 19 МИТНІ ПРОЦЕДУРИ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

Стаття 145. Документи, необхідні для митного контролю автотранспортних засобів

Особи, які здійснюють перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України автомобільним транспортом, повинні мати відповідні документи, передбачені цим Кодексом, іншими законами України та міжнародними договорами, укладеними в установленому законом порядку.

Стаття 146. Обов'язки осіб, що переміщують товари під митним контролем автомобільним транспортом

Особи, що переміщують товари під митним контролем автомобільним транспортом, зобов'язані:

- 1) доставити товари за місцем призначення із збереженням митних забезпечень;
- 2) не розпочинати вивантаження чи перевантаження товарів без дозволу митного органу;
- 3) пред'явити митному органу необхідні для здійснення митного контролю і митного оформлення документи;
- 4) у невідкладних випадках за свій рахунок здійснювати вивантаження, навантаження, розпакування та упакування товарів і пред'являти їх до митного контролю.

Стаття 147. Порядок митного оформлення автотранспортних засобів, які перевозять товари через митний кордон України

Автотранспортний засіб, що використовується для переміщення товарів через митний кордон України, не потребує окремої митної декларації, якщо під час такого переміщення декларуються товари, які перевозяться цим автотранспортним засобом.

Відомості про автотранспортний засіб, що перевозить товари, вносяться до митної декларації, якою оформлено ці вантажі, книжки МДП, передбаченої Митною конвенцією про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП 1975 року (Конвенцією МДП 1975 року) ([995_012](#)), товарно-транспортних накладних, дорожнього листа, провізних та інших супровідних документів, передбачених законодавством.

Глава 20 МИТНІ ПРОЦЕДУРИ НА ТРУБОПРОВІДНОМУ ТРАНСПОРТІ ТА ЛІНІЯХ ЕЛЕКТРОПЕРЕДАЧІ

Стаття 148. Порядок здійснення митного контролю товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом та лініями електропередачі

Митний контроль товарів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом та лініями електропередачі, у тому числі з метою транзиту через митну територію України, здійснюється в місцях митного контролю, які визначаються Кабінетом Міністрів України.

Порядок та строки митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом та лініями електропередачі, визначаються Кабінетом Міністрів України ([1958-2003-п](#)) виходячи з особливостей їх переміщення через митний кордон України.

Стаття 149. Документи, необхідні для митного оформлення товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом
Для митного оформлення товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом, декларант подає митному органу такі документи:

- 1) зовнішньоекономічний договір (контракт);
- 2) акт (акти) приймання-передачі товару;
- 3) сертифікат якості;
- 4) рахунок-фактуру (інвойс);
- 5) маршрутну телетайпограму;
- 6) дозволи (ліцензії) відповідних органів державної влади;
- 7) інші документи, передбачені цим Кодексом та іншими законами України.

Стаття 150. Документи, необхідні для митного оформлення електроенергії

Для митного оформлення електроенергії декларант подає митному органу такі документи:

- 1) зовнішньоекономічний договір (контракт);
- 2) довідку-підтвердження відповідного підприємства про кількість електроенергії, що переміщується через митний кордон України;
- 3) інші документи, передбачені цим Кодексом та іншими законами України.

Глава 21 ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ПОШТОВИХ ТА ЕКСПРЕС-ВІДПРАВЛЕННЯХ

Стаття 151. Переміщення міжнародних поштових відправлень через митний кордон України

Міжнародні поштові відправлення переміщуються через митний кордон України, в тому числі транзитом через територію України, після здійснення митного контролю і митного оформлення товарів, що знаходяться в цих поштових відправленнях.

Підприємства поштового зв'язку України зобов'язані за свій рахунок пред'являти митним органам для здійснення митного оформлення міжнародні поштові відправлення, що переміщуються через митний кордон України.

Митний контроль і митне оформлення товарів, що переміщуються в міжнародних поштових відправленнях через митний кордон України, здійснюються в місцях міжнародного поштового обміну, які визначаються та обладнуються центральним органом виконавчої влади в галузі зв'язку та інформатизації України за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи.

Доставка міжнародних поштових відправлень до місць митного оформлення, їх розпакування і пред'явлення для огляду, перепакування та зберігання здійснюються підприємствами поштового зв'язку України за свій рахунок за участю і під контролем митних органів.

Стаття 152. Переміщення міжнародних експрес-відправлень через митний кордон України

Міжнародні експрес-відправлення переміщуються через митний кордон України, в тому числі транзитом через територію України, після здійснення митного контролю і митного оформлення товарів, що знаходяться у цих відправленнях.

Митний контроль і митне оформлення товарів, що переміщуються в міжнародних експрес-відправленнях через митний кордон України, здійснюються в місцях, які визначаються та обладнуються відповідним експрес-перевізником за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи.

Доставка міжнародних експрес-відправлень до місць митного оформлення, їх розпакування і пред'явлення для огляду, перепакування та зберігання здійснюються відповідним експрес-перевізником за свій рахунок за участю і під контролем митних органів.

Митні режими

Митний режим - комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення.

Стаття 70. Види митних режимів

1. З метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими:
 - 1) імпорт (випуск для вільного обігу);

- 2) реімпорт;
 - 3) експорт (остаточне вивезення);
 - 4) реекспорт;
 - 5) транзит;
 - 6) тимчасове ввезення;
 - 7) тимчасове вивезення;
 - 8) митний склад;
 - 9) вільна митна зона;
 - 10) безмитна торгівля;
 - 11) переробка на митній території;
 - 12) переробка за межами митної території;
 - 13) знищення або руйнування;
 - 14) відмова на користь держави.
2. Митні режими встановлюються виключно цим Кодексом.

Стаття 71. Вибір та зміна митного режиму

1. Декларант має право обрати митний режим, у який він бажає помістити товари, з дотриманням умов такого режиму та у порядку, що визначені цим Кодексом.
2. Поміщення товарів у митний режим здійснюється шляхом їх декларування та виконання митних формальностей, передбачених цим Кодексом.
3. Митний режим, у який поміщено товари, може бути змінено на інший, обраний декларантом відповідно до частини першої цієї статті, за умови дотримання заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, встановлених відповідно до закону для товарів, що поміщуються у такий інший митний режим.

Стаття 72. Митний статус товарів, що поміщуються у митний режим

1. За митним статусом товари поділяються на українські та іноземні.
2. Усі товари на митній території України (за винятком територій вільних митних зон) вважаються такими, що мають статус українських товарів, якщо відповідно до цього Кодексу не встановлено, що такі товари не є українськими.

Стаття 73. Регулювання питань, пов'язаних із митним режимом

1. Умови перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення у відповідному митному режимі, обмеження щодо їх використання, застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності визначаються цим Кодексом, іншими законодавчими актами України з питань державної митної справи та у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Імпорт (випуск для вільного обігу)

Стаття 74. Митний режим імпорту (випуску для вільного обігу)

1. Імпорт (випуск для вільного обігу) - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України.

Стаття 75. Умови поміщення товарів у митний режим імпорту

1. Митний режим імпорту може бути застосований до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим, а також до продуктів переробки товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території.
2. Законодавством України з питань державної митної справи можуть бути визначені документи, які використовуються для декларування товарів у митний режим імпорту замість митної декларації.
3. Для поміщення товарів у митний режим імпорту особа, на яку покладається дотримання вимог митного режиму, повинна:
 - 1) подати органу доходів і зборів, що здійснює випуск товарів, документи на такі товари;
 - 2) сплатити митні платежі, якими відповідно до законів України обкладаються товари під час ввезення на митну територію України в режимі імпорту;
 - 3) виконати встановлені відповідно до закону вимоги щодо заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
4. Якщо іноземні товари після ввезення їх на митну територію України були пошкоджені або втрачені внаслідок аварії чи дії обставин непереборної сили або внаслідок протиправних дій третіх осіб, що підтверджується документально, за рішенням декларанта вони можуть бути заявлені органу доходів і зборів у митний режим імпорту в пошкодженому стані чи у фактичній кількості з додержанням щодо них встановлених відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. У разі втрати товарів після ввезення їх на митну територію України внаслідок протиправних дій третіх осіб митні платежі, встановлені на імпорт таких товарів, підлягають сплаті в повному обсязі у порядку, встановленому цим Кодексом. За рішенням декларанта або уповноваженої ним особи допускається поміщення пошкоджених товарів в інші митні режими.
5. У разі встановлення відповідно до закону заборон чи обмежень щодо ввезення на митну територію України відповідних товарів такі товари, випущені у вільний обіг на митній території України за попередніми, тимчасовими або періодичними митними деклараціями, підлягають поміщенню у митний режим імпорту відповідно до умов, які діяли на момент їх випуску у вільний обіг.

Стаття 76. Митний статус товарів, поміщених у митний режим імпорту

1. Товари, поміщені у митний режим імпорту, набувають статусу українських товарів.

2. Підтвердженням українського статусу товарів, зазначених у частині першій цієї статті, є митна декларація, за якою ці товари випущено у вільний обіг.

Експорт

Стаття 82. Митний режим експорту

1. Експорт (остаточне вивезення) - це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

Стаття 83. Умови поміщення товарів у митний режим експорту

1. Митний режим експорту може бути застосований до товарів, що призначені для вивезення за межі митної території України, та до товарів, що вже вивезені за межі цієї території та перебувають під митним контролем, за винятком товарів, заборонених до поміщення у цей митний режим відповідно до законодавства.

2. Для поміщення товарів у митний режим експорту особа, на яку покладається дотримання вимог митного режиму, повинна:

- 1) подати органу доходів і зборів, що здійснює випуск товарів у митному режимі експорту, документи на такі товари;
- 2) сплатити митні платежі, якими відповідно до закону обкладаються товари під час вивезення за межі митної території України у митному режимі експорту;
- 3) виконати вимоги щодо застосування передбачених законом заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- 4) у випадках, встановлених законодавством, подати органу доходів і зборів дозвіл на проведення зовнішньоекономічної операції з вивезення товарів у третю країну (реекспорт).

3. Органи доходів і зборів не вимагають обов'язкового підтвердження прибуття товарів, що експортуються, у пункт призначення за межами митної території України.

4. У разі встановлення актами законодавства заборон чи обмежень щодо вивезення відповідних товарів за межі митної території України товари, що:

- 1) поміщені в митний режим експорту, випускаються за межі митної території України відповідно до умов, що діяли на момент поміщення цих товарів у зазначений митний режим;
- 2) фактично випущені за межі митної території України за періодичними митними деклараціями, підлягають поміщенню у митний режим експорту відповідно до умов, що діяли на момент фактичного вивезення цих товарів.

Стаття 84. Митний статус товарів, поміщених у режим експорту

1. Товари, поміщені у митний режим експорту, втрачають статус українських товарів з моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України.

2. Товари, що знаходяться за межами митної території України, втрачають статус українських товарів з моменту поміщення їх у митний режим експорту.

Транзит

Стаття 90. Митний режим транзиту

1. Транзит - це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома органами доходів і зборів України або в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Стаття 91. Переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення в режимі транзиту

1. Переміщення товарів у митному режимі транзиту здійснюється як прохідний або внутрішній транзит, або каботаж.

2. Митний режим транзиту застосовується до товарів, які переміщуються:

1) прохідним транзитом від пункту ввезення (пропуску) на митну територію України до пункту вивезення (пропуску) за межі митної території України (у тому числі в межах одного пункту пропуску через державний кордон України);

2) внутрішнім транзитом або каботажом:

а) від пункту ввезення (пропуску) на митну територію України до органу доходів і зборів, розташованого на митній території України;

б) від органу доходів і зборів, розташованого на митній території України, до пункту вивезення (пропуску) за межі митної території України;

в) від одного пункту, розташованого на митній території України, до іншого пункту, розташованого на митній території України, у тому числі якщо частина цього переміщення проходить за межами митної території України;

г) від штучного острова, установки або споруди, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України, до органу доходів і зборів, розташованого на території України, зайнятій сушею, та у зворотному напрямку.

Стаття 92. Умови поміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митний режим транзиту

1. Митний режим транзиту може бути застосований як до товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що безпосередньо ввозяться на митну територію України, так і до таких, що перебувають на митній території України.

2. У митний режим транзиту можуть бути поміщені товари, транспортні засоби комерційного призначення незалежно від їх митного статусу.

3. У митний режим транзиту можуть бути поміщені будь-які товари, крім заборонених законодавством для ввезення та/або транзиту через митну територію України.

4. Для поміщення товарів та/або транспортних засобів комерційного призначення у митний режим транзиту особа, на яку покладається дотримання вимог митного режиму, повинна:

1) подати органу доходів і зборів митну декларацію (документ, який відповідно до статті 94 цього Кодексу використовується замість митної декларації), товарно-транспортний документ на перевезення та рахунок-фактуру (інвойс) або інший документ, який визначає вартість товару;

2) у випадках, визначених законодавством, надати органу доходів і зборів дозвільний документ на транзит через митну територію України, який видається відповідними уповноваженими органами;

3) у випадках, встановлених цим Кодексом, забезпечити виконання зобов'язання із сплати митних платежів відповідно до розділу X цього Кодексу.

5. Для забезпечення ідентифікації товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що поміщуються у митний режим транзиту, можуть застосовуватися засоби, передбачені частинами другою і третьою статті 326 цього Кодексу.

6. Не вимагається застосування засобів забезпечення ідентифікації до тари, піддонів та інших подібних товарів, що не мають індивідуальних ідентифікаційних ознак.

Стаття 93. Вимоги до переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митному режимі транзиту

1. Товари, транспортні засоби комерційного призначення, що переміщуються у митному режимі транзиту, повинні:

1) перебувати у незмінному стані, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування і зберігання;

2) не використовуватися з жодною іншою метою, крім транзиту;

3) бути доставленими у орган доходів і зборів призначення до закінчення строку, визначеного статтею 95 цього Кодексу;

4) мати неушкоджені засоби забезпечення ідентифікації у разі їх застосування.

2. Транспортні засоби комерційного призначення, поміщені у митний режим транзиту, можуть піддаватися операціям з технічного обслуговування та ремонту, потреба в яких виникла під час перебування їх на митній території України.

3. За умови забезпечення ідентифікації товарів, що переміщуються у режимі транзиту, та дотримання інших вимог, встановлених цим Кодексом, допускається перевезення зазначених товарів транспортним засобом, який здійснює перевезення в межах митної території України товарів, які не перебувають під митним контролем.

Стаття 94. Документи, що використовуються для декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митний режим транзиту

1. Для декларування у митний режим транзиту товарів, що переміщуються будь-яким видом транспорту, крім випадків, визначених цією статтею, використовується митна декларація (у тому числі попередня митна декларація).

2. У разі транзиту в межах одного пункту пропуску або для декларування товарів, що не є підакцизними, залежно від виду транспорту замість митної декларації може використовуватися авіаційна вантажна накладна (Air Waybill) або коносамент (Bill of Lading).

3. Для декларування товарів, що не є підакцизними, замість митної декларації залежно від виду транспорту може використовуватися накладна УМВС (СМГС), накладна ЦІМ (СІМ), накладна ЦІМ/УМВС (ЦІМ/СМГС, СІМ/СМГС), книжка МДП (Carnet TIR).

4. Незалежно від виду транспорту для декларування у митний режим транзиту товарів, транспортних засобів комерційного призначення може використовуватися книжка А.Т.А. або книжка СРД.

5. У випадках, передбачених міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону, для декларування у митний режим транзиту товарів, транспортних засобів комерційного призначення використовуються документи, передбачені такими договорами.

Стаття 95. Строки транзитних перевезень

1. Встановлюються такі строки транзитних перевезень залежно від виду транспорту:

1) для автомобільного транспорту - 10 діб (у разі переміщення в зоні діяльності однієї митниці - 5 діб);
{Пункт 1 частини першої статті 95 із змінами, внесеними згідно із Законом № 405-VII від 04.07.2013}

2) для залізничного транспорту - 28 діб;

3) для авіаційного транспорту - 5 діб;

4) для морського та річкового транспорту - 20 діб;

5) для трубопровідного транспорту - 31 доба;

6) для трубопровідного транспорту (з перевантаженням на інші види транспорту) - 90 діб.

2. До строків, зазначених у частині першій цієї статті, не включається:

1) час дії обставин, зазначених у статті 192 цього Кодексу;

2) час зберігання товарів під митним контролем (за умови інформування органу доходів і зборів, який контролює їх переміщення);

3) час, необхідний для здійснення інших операцій з товарами, у випадках, передбачених цим розділом (за умови інформування органу доходів і зборів, який контролює переміщення цих товарів).

Стаття 96. Застосування митного режиму транзиту при перевантаженні товарів

1. Перевантаження товарів, що переміщуються у митному режимі транзиту, з одного транспортного засобу на інший допускається з дозволу органу доходів і зборів, в зоні діяльності якого проводиться перевантаження.

2. Якщо перевантаження може бути здійснене без порушення митних пломб та інших засобів забезпечення ідентифікації, таке перевантаження допускається без дозволу, але з попереднім інформуванням органу доходів і зборів.

3. Проведення угруповання пакувальних місць, зміна упаковки, маркування, сортування, а також ремонт та заміна пошкодженої упаковки здійснюються з дозволу органу доходів і зборів.
4. Для отримання дозволу органу доходів і зборів особою, відповідальною за дотримання вимог митного режиму, органу доходів і зборів подається тільки товарно-транспортний документ на перевезення товару. У разі відмови у наданні дозволу орган доходів і зборів зобов'язаний невідкладно письмово або в електронній формі повідомити особі, яка звернулася з проханням надати дозвіл, про причини і підстави такої відмови.
5. Під час переміщення товарів у митному режимі транзиту дозволяється здійснення заміни моторного транспортного засобу з попереднім інформуванням органу доходів і зборів призначення про причини такої заміни, якщо така заміна не потребує перевантаження товарів.
6. При вивезенні за межі митної території України товарів, поміщених у митні режими експорту, реекспорту, тимчасового вивезення, переробки за межами митної території, положення цієї глави застосовуються з моменту початку переміщення зазначених товарів з органу доходів і зборів відправлення і до моменту пред'явлення їх органу доходів і зборів призначення.

Стаття 97. Каботажні перевезення

1. Під каботажем розуміється перевезення українських та іноземних товарів шляхом завантаження їх на морське (річкове) судно в одному пункті на митній території України і транспортування в інший пункт території України, де здійснюватиметься їх вивантаження. При цьому товари, ввезені на митну територію України морським (річковим) судном, допускаються до каботажного перевезення між органами доходів і зборів або в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів після їх перевантаження на інше морське (річкове) судно, що ходить під прапором України, або, за умови отримання на це дозволу центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, на іноземне судно.

{Частина перша статті 97 із змінами, внесеними згідно із Законом № 405-VII від 04.07.2013}

2. Іноземні товари перебувають під митним контролем протягом усього часу каботажу.

Стаття 98. Розміщення товарів на борту морських (річкових) суден для каботажного перевезення

1. Каботажні перевезення іноземних товарів на борту морського (річкового) судна разом з українськими товарами здійснюються за умови їх надійної ідентифікації.
2. Якщо забезпечення надійної ідентифікації товарів неможливе, українські товари розміщуються на борту судна окремо від іноземних товарів.

Стаття 99. Навантаження та вивантаження товарів, що перевозяться каботажем

1. Навантаження на судна товарів, що перевозяться каботажем, та їх вивантаження з цих суден здійснюються в морських (річкових) портах за місцем розташування органів доходів і зборів.
2. Дозволи на навантаження та/або вивантаження товарів надаються органами доходів і зборів невідкладно після отримання відповідного звернення. У разі відмови у наданні дозволу органи доходів і зборів зобов'язані невідкладно письмово або в електронній формі повідомити особі, яка звернулася за отриманням дозволу, про причини та підстави такої відмови.
3. У разі одночасного каботажного перевезення іноземних та українських товарів орган доходів і зборів дозволяє навантаження або вивантаження українських товарів у найкоротший строк після прибуття судна в місце завантаження або розвантаження.
4. За письмовим зверненням власника товарів, що переміщуються каботажем, чи уповноваженої ним особи орган доходів і зборів дозволяє здійснити під контролем посадових осіб цього органу та на умовах, визначених цим Кодексом, навантаження та/або вивантаження зазначених товарів в іншому пункті, ніж це було спочатку заплановано, у тому числі поза місцем розташування органів доходів і зборів, а також поза робочим часом, встановленим для органів доходів і зборів, зі справлянням відповідної плати, передбаченої цим Кодексом.
5. Якщо судно, що здійснює каботажне перевезення товарів, внаслідок аварії, стихійного лиха або інших обставин, що мають характер непереборної сили, не в змозі досягти одного з місць здійснення митного контролю на митній території України, вивантаження з нього товарів допускається в місцях, де немає органів доходів і зборів. У таких випадках капітан судна повинен вжити всіх необхідних заходів для забезпечення зберігання цих товарів та інформування органів доходів і зборів. При цьому товари продовжують перебувати в каботажі.

Стаття 100. Документи, необхідні для допуску товарів до каботажного перевезення

1. Для каботажного перевезення товарів органу доходів і зборів подається документ, що містить перелік товарів, призначених для такого перевезення, відомості про судно, що здійснюватиме таке перевезення, а також назву українського порту або портів, де повинно здійснюватися вивантаження зазначених товарів. Цей документ після виконання митних формальностей є підставою для здійснення одного каботажного перевезення зазначених у ньому товарів. Орган доходів і зборів, що виконав митні формальності, повідомляє про це органи доходів і зборів призначення. При вивантаженні товарів у пункті призначення органу доходів і зборів подається перелік товарів, що підлягають вивантаженню в цьому пункті.
2. Якщо судно регулярно здійснює каботажні перевезення ідентичних товарів між одними й тими самими пунктами, документ, зазначений у частині першій цієї статті, є підставою для здійснення перевезень протягом визначеного перевізником та погодженого органом доходів і зборів строку. Орган доходів і зборів, що виконав митні формальності, повідомляє про це органи доходів і зборів призначення. У такому випадку перед навантаженням товарів на судно органу доходів і зборів подається тільки перелік цих товарів, а при вивантаженні - тільки перелік товарів, що вивантажуються.

Стаття 101. Митний статус товарів, що поміщуються у митний режим транзиту

1. Іноземні товари, поміщені у митний режим транзиту, зберігають статус іноземних товарів.

2. Українські товари, поміщені у митний режим транзиту, зберігають статус українських товарів.

Стаття 102. Завершення митного режиму транзиту

1. Митний режим транзиту завершується вивезенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення, поміщених у цей митний режим, за межі митної території України. Таке вивезення здійснюється під контролем органу доходів і зборів призначення.

2. При вивезенні за межі митної території України товарів, поміщених у митний режим транзиту, окремими партіями митний режим транзиту вважається завершеним після фактичного вивезення за межі митної території України останньої з таких окремих партій.

3. При ввезенні товарів на митну територію України з метою подальшого їх поміщення у відповідний митний режим митний режим транзиту завершується фактичним доставленням товарів до органу доходів і зборів призначення.

4. Митний режим транзиту також завершується поміщенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення в інший митний режим при дотриманні вимог, встановлених цим Кодексом.

5. Для завершення митного режиму транзиту особою, відповідальною за дотримання вимог митного режиму, до закінчення строку, визначеного статтею 95 цього Кодексу, органу доходів і зборів призначення повинні бути представлені товари, поміщені у митний режим транзиту, та митна декларація або інший документ, визначений статтею 94 цього Кодексу.

6. Орган доходів і зборів призначення після представлення товарів, поміщених у митний режим транзиту, та митної декларації або іншого документа, визначеного статтею 94 цього Кодексу, перевіряє дотримання вимог, встановлених законодавством України з питань державної митної справи до переміщення товарів у митному режимі транзиту, та виконує митні формальності, необхідні для завершення митного режиму транзиту.

7. Українські товари, що відповідно до підпункту "г" пункту 2 частини другої статті 91 цього Кодексу переміщувалися у митному режимі транзиту між штучним островом, установкою або спорудою, створеними у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України, та органом доходів і зборів, розташованим на території України, зайнятій сушею, випускаються з-під митного контролю після фактичного доставлення цих товарів до зазначеного органу.

8. Митний режим транзиту також припиняється у разі конфіскації товарів, їх повної втрати внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

9. У разі припинення митного режиму транзиту згідно з частиною восьмою цієї статті вивезення товарів за межі митної території України не вимагається, а гарантії, надані відповідно до пункту 3 частини четвертої статті 92 цього Кодексу, підлягають поверненню (вивільненню).

Штрафні санкції за порушення процедур імпорту, експорту або транзиту

Пунктом 28 статті 4 Митного кодексу України (далі - МКУ) визначено, що митні правила – це встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх органам доходів і зборів для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, або контроль за якими покладено на органи доходів і зборів цим Кодексом та іншими законами України.

Відповідно до статті 458 МКУ порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх органам доходів і зборів для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на органи доходів і зборів цим Кодексом чи іншими законами України, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає у разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність. Статтею 459 МКУ встановлено, що адміністративна відповідальність за порушення митних правил встановлюється цим Кодексом. До адміністративної відповідальності за порушення митних правил можуть бути притягнені громадяни, які на момент вчинення такого правопорушення досягли 16-річного віку, а при вчиненні порушень митних правил підприємствами - посадові особи цих підприємств.

Згідно зі статтею 461 МКУ за порушення митних правил можуть бути накладені такі адміністративні стягнення:

1) попередження;

2) штраф;

3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення - безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу.

Видами порушеннями митних правил є:

порушення режиму зони митного контролю - стаття 468 МКУ;

неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем - стаття 469 МКУ;

недоставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів до органу доходів і зборів призначення, видача їх без дозволу органу доходів і зборів або втрата - стаття 470 МКУ;

порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю - стаття 471 МКУ;

недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення - стаття 472 МКУ;

пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання - стаття 473 МКУ;

перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів в доступі до товарів, транспортних засобів, документів - стаття 474 МКУ;

неподання органу доходів і зборів звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем - стаття 475 МКУ;

переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності - стаття 476 МКУ;

порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони - стаття 477 МКУ;

порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами - стаття 478 МКУ;

порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі - стаття 479 МКУ;

порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів - стаття 480 МКУ;

перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів - стаття 481 МКУ;

переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем - стаття 482 МКУ;

переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю - стаття 483 МКУ;

зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю - стаття 484 МКУ;

дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів - стаття 485 МКУ.

Адміністративне стягнення за порушення митних правил застосовуються згідно з санкцією вищенаведених статей МКУ.

Придбання авто на єврономерах: чим загрожує і як не попастися?

Микола Хахула, адвокат, старший партнер, АО "Letrado"

Практика придбання нерозмитнених закордонних автомобілів з, як правило, європейськими номерами останнім часом стала дуже популярною. Низька ціна, що утворилася в основному за рахунок несплати митних платежів, і порівняно висока якість таких іномарок сприяють збільшенню числа авто на єврономерах на українських шляхах (чому багато автовласників на українських номерах не дуже раді).

Ухилення від сплати митних платежів за авто на єврономерах, як правило, здійснюється або за рахунок їх ввезення в митному режимі транзиту, або шляхом ввезення автомобілів у режимі тимчасового ввезення (іноземним громадянином або іноземною компанією). Перший варіант дає можливість використовувати автомобіль без сплати податків протягом 5 – 10 днів, а другий – до одного року в разі ввезення іноземним громадянином і до трьох років у разі ввезення іноземною компанією. Проте в разі порушення цих строків та/або встановлення факту використання автомобіля для інших цілей, ніж ті, що були заявлені, порушникам загрожують серйозні штрафні санкції.

Про те, що це за штрафи, за що й на кого їх накладають, як виявляють порушників і, головне, **як уникнути їх сплати** – піде мова в цій статті. Наведені дані базуються на результатах аналізу чинного законодавства та судової практики його застосування.

Які штрафи, кому та за що загрожують?

Найбільш небезпечною для всіх автолюбителів на єврономерах є [ст. 485 Митного кодексу України](#) (далі – МК), що встановлює відповідальність за будь-які протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів. Серед таких дій у диспозиції зазначеної статті значиться, зокрема, **використання товарів, щодо яких надано пільги зі сплати митних платежів в інших цілях**, ніж ті, у зв'язку з якими були надані пільги.

У цьому випадку – використання автомобіля не для цілей його транзиту з одного митного пункту пропуску до іншого (під час заявлення авто в режимі "транзит"), не для цілей особистого користування (під час ввезення авто іноземного громадянина) або не для тих цілей комерційного використання, які дозволені законодавством та/або були заявлені (під час ввезення авто іноземної компанії).

За ці та інші дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, [ст. 485 МК](#) передбачено штраф у розмірі **300 % несплаченої суми митних платежів**. У грошовому еквіваленті ця сума залежить від вартості автомобіля і, як правило, обчислюється кількома сотнями тисяч гривень.

Так, приміром, у [справах № 725/6187/16-а](#) і [№ 337/5025/15-а](#), що дійшли до Вищого адміністративного суду (далі – ВАСУ), сума штрафу за ввезення автомобілів марок "Mercedes Benz C180CG1" і "BMW X5" склала **618175,98 грн** і **501548,79 грн** відповідно. А у [справі № 751/5277/16-а](#), розглянутій 08.11.2016 Київським апеляційним адміністративним судом, сума штрафу за ввезення авто марки "AUDI A6" склала **1467947,91 грн**. У всіх цих випадках

законність накладених штрафів було підтверджено судом.

До відповідальності, передбаченої [ст. 485 МК](#), можуть бути притягнуті як особи, які ввезли автомобілі в Україну зі звільненням від сплати податків і потім порушили умови такого звільнення (наприклад, не вивезли авто вчасно, передали його в користування іншим особам тощо), так і особи, які використовують такі автомобілі.

Так, у згаданій вище [справі № 751/5277/16-а](#) до відповідальності було притягнуто громадянина Білорусі, який увіз авто марки "AUDI A6", що належить литовській фірмі, заявив його в режимі "для особистого користування", а потім продав його іншій особі за 100000 білоруських рублів. А в [справі № 633/383/16-а](#), також розглянутій ВАСУ, до відповідальності було притягнуто громадянина України, який використовував автомобіль, завезений для особистого користування громадянином Азербайджану.

Додатково митні органи можуть накласти **штраф за порушення встановлених строків транзиту або тимчасового ввезення**. Так, за порушення строків транзиту менше ніж на одну добу [ст. 470 МК](#) передбачено штраф у розмірі 170 грн, від 1 до 10 днів – 3400 грн, понад 10 днів – 8500 грн. За порушення строків тимчасового ввезення менше ніж на 3 дні [ст. 481 МК](#) передбачений штраф у розмірі 850 грн, від 3 до 10 днів – 5100 грн, понад 10 днів – 17000 грн.

При цьому якщо порушник вищевказаних митних правил не має постійного місця проживання або адреси (наприклад, є нерезидентом), то транспортний засіб може бути вилучено для забезпечення сплати штрафу.

Крім того, теоретично, власники авто на єврономерах, завезених у режимі тимчасового ввезення, можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності за ч. 6 [ст. 126 КпАП](#). Згідно з п. 7 Порядку державної реєстрації автомобілів, затвердженого [постановою КМУ від 07.09.98 № 1388](#), тимчасово завезений в Україну автомобіль має бути зареєстрований в органах МВС протягом 10 днів після його ввезення, якщо немає поважних підстав для продовження цього строку.

За керування незареєстрованим автомобілем ч. 6 [ст. 121 КпАП](#) передбачено штраф у розмірі 170 грн, а за повторне протягом року порушення такого роду – штраф у розмірі 255 грн з **оплатним вилученням автомобіля**. Втім, через відсутність в органів МВС доступу до баз митників на практиці такі штрафи поки зустрічаються дуже рідко і без наслідків для порушників (див. [постанову Приморського районного суду м. Одеси від 28.01.2014](#)).

Як виявляють порушників і доводять їхню вину?

Порушення вищевказаних норм може бути виявлене різними способами. Якщо автомобіль, заявлений у режимі транзиту або тимчасового ввезення, не залишив територію України, то відповідне порушення виявляється митниками на підставі аналізу відповідної інформації в ЄАІС. Це стає підставою для порушення справи про порушення митних правил, під час якої може бути встановлено і наявність порушень, передбачених [ст. 485 МК](#).

Також підставою для перевірки часто є інформація МВС, співробітники якого (раніше – підрозділу ДАІ, зараз – патрульної поліції) зупинили автомобіль на єврономерах (наприклад, за порушення ПДР). У порядку обміну інформацією для перевірки правильності сплати податків під час ввезення такого авто вони направляють листи до митних органів, а ті – проводять перевірку. Таким чином було виявлено порушників, приміром, у справах № 633/383/16-а й № 640/18708/15-а, розглянутих ВАСУ ([ухвали від 17.05.2017](#) і [від 24.11.2016](#)).

Також досить часто подібні порушення виявляються в разі, якщо громадянин України намагається ввезти автомобіль за паспортом громадянина іншої країни або ввозить автомобіль за таким паспортом, а вивозить – за паспортом громадянина України.

В останніх випадках умисел на ухилення від сплати митних платежів установлюється таким чином. Оскільки особа має паспорти двох держав, то пред'являючи під час ввезення авто паспорт іноземної держави та декларуючи авто в режимі тимчасового ввезення для "особистого користування", громадянин України (резидент) свідомо йде на порушення, знаючи про те, що такий режим звільняє іноземців від сплати платежів. При цьому до відповідальності таку особу притягають як громадянина України, оскільки згідно з [п. 1 ст. 2 Закону України "Про громадянство України"](#) якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то в правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Підтвердженням тому – [ухвали ВАСУ від 27.06.2017](#) і [від 23.10.2014](#).

В інших же випадках умисел, найчастіше, виявляють на підставі показань самого порушника. Під час надання пояснень митним органам стосовно причин, чому він не вивіз автомобіль у встановлені законодавством строки або передав право на його керування іншим особам, порушники, як правило, самі себе підставляють. Зокрема, зізнаються, що продали або передали в користування автомобіль іншій особі чи навпаки, одержали авто від іншої особи, яка ввезла його в режимі транзиту або тимчасового ввезення, на підставі довіреності.

При цьому зміна їх показань у суді вже нічого не дає: суди схильні більше вірити тому, що позивачі заявляли митним органам відразу, ніж тому, що пізніше розповіли суду.

Такі показання, попри спроби позивачів змінити їх, у підсумку лягли в основу багатьох судових рішень, зокрема, [постанови Харківського апеляційного адміністративного суду від 28.04.2017 у справі № 640/13937/16-а](#), [Київського апеляційного адміністративного суду від 21.03.2017 у справі № 751/10571/16-а](#), [Львівського апеляційного адміністративного суду від 19.09.2016 у справі № 448/194/16-а](#).

Не завжди надійним прикриттям є й легенда про використання автомобіля, що належить іноземній компанії, на підставі довіреності. Справа в тому, що згідно зі [ст. 105 МК](#) у митний режим тимчасового ввезення можуть бути поміщені тільки ті авто, які зазначені в додатках до [Конвенції про тимчасове ввезення](#) (Стамбул, 1990). [Додаток С до цієї Конвенції](#) передбачає можливість тимчасового ввезення транспортних засобів для двох цілей:

- приватного використання, тобто перевезень особи виключно для особистих потреб;
- комерційного використання, тобто платного перевезення осіб або промислового чи комерційного платного або безоплатного перевезення вантажів.

Багато ділків, які пропонують авто за довіреністю від іноземної фірми, насправді не бажають морочитися з

правильним оформленням тимчасового ввезення для комерційного використання й, у підсумку, увозять авто від імені іноземного громадянина для "особистого користування". Довірливі ж громадяни, які заплатили за такий автомобіль, вважають, що користуються автомобілем іноземної фірми на підставі довіреності в інтересах цієї самої фірми й навіть у суді посилаються на це. Суди, своєю чергою, указують на невідповідність цілей використання авто (комерційне використання) тим цілям, що були заявлені в деклараціях, і тому відмовляють у задоволенні позовів про скасування постанов митниці про накладення штрафу.

Саме через цю невідповідність постраждали позивачі у [справах № 438/316/15-а](#) і [№ 33/383/16-а](#), розглянутих ВАСУ 25.05.2017 і 17.05.2017 відповідно.

Як уникнути штрафів?

Найкращий спосіб уникнути вищевказаних штрафів – не купувати автомобіль на єврономерах і тим самим не ухилятися від сплати митних платежів.

Особливо ненадійним стосовно цього є **ввезення авто на єврономерах, оформлене в митному режимі транзиту**.

Згідно зі [ст. 95 МК](#) строк транзитних перевезень не повинен перевищувати 10 днів, а при переміщенні в зоні діяльності однієї митниці – 5 днів. Винятки становлять випадки потрапляння авто в аварію, але в цьому випадку необхідно негайно повідомити митні органи про обставини аварії та місцезнаходження автомобіля, додавши відповідні документи (чого більшість не робить або не може зробити).

Якщо ж таких виняткових випадків немає, то, як тільки строк транзиту закінчується, митні органи отримують можливість "виписувати" штрафи за порушення строків транзиту й викликати декларантів для пояснень. На підставі ж цих пояснень декларанта митні органи можуть установити наявність ще й порушення, передбаченого [ст. 485 МК](#). Трохи довше, до 1 року, "невидимими" для митних органів можуть бути особи, які ввезли автомобіль як нерезиденти та задекларували їх у **митному режимі тимчасового ввезення як авто "для особистого користування"**.

Втім, закінчення зазначених строків з наступними санкціями загрожує особі, яка ввезла відповідний автомобіль в Україну. Особам, які використовують автомобіль на єврономерах, але не ввозили його в Україну, штраф загрожує тільки в тому випадку, якщо інформація про це стане відома митникам. Наприклад, на підставі інформації, отриманої від органів МВС. Так що безкарно на авто з єврономерами можна їздити "до першого жезла", тобто до того, як авто буде зупинено співробітниками поліції й останні не надішлють запит до митниці.

Найбільш непомітними для митників є особи, які використовують автомобілі, завезені в режимі тимчасового ввезення комерційного використання, який може тривати до трьох років з можливістю продовження.

Згідно з [додатком С до Стамбульської Конвенції про тимчасове ввезення](#) під комерційним використанням розуміється платне перевезення осіб або промислове чи комерційне платне або безкоштовне перевезення вантажів. **Автомобілі комерційного використання** мають бути зареєстровані на території, що не є територією тимчасового ввезення, на ім'я особи, яка зареєстрована або проживає за межами території тимчасового ввезення, і ввозитися й використовуватися особами, які провадять свою діяльність із такої території. При цьому такі авто можуть використовуватися третіми особами, які мають належний дозвіл користувача права тимчасового ввезення та провадять свою діяльність на користь останнього, навіть якщо вони зареєстровані або постійно проживають на території тимчасового ввезення.

Тобто в принципі автомобілі, зареєстровані на іноземну фірму, можуть увозитися без сплати митних платежів у режимі тимчасового ввезення для комерційного використання в Україні в інтересах цієї фірми. При цьому ввозити та використовувати їх можуть, зокрема, громадяни України, оформлені як співробітники або підрядники цієї фірми, які провадять свою діяльність у її інтересах і мають відповідну довіреність та/або інші підтвердні документи.

Але для того, щоб можна було користуватися цією пільгою без проблем, необхідно, щоб цю процедуру було правильно оформлено. Зокрема, щоб право на використання режиму тимчасового ввезення перейшло від особи, яке ввезло автомобіль в Україну в такому режимі, до іншої особи, необхідно згідно зі [ст. 109 МК одержати відповідний дозвіл митного органу](#). Неправильне ж оформлення ввезення авто навіть за наявності довіреності іноземної фірми загрожує вищевказаними штрафами.

Насамкінець варто зауважити, що якщо порушення вже було виявлено і митники викликали для подання пояснень, то порушник не зобов'язаний відразу розповідати всю правду. На підставі положень [ст. 63 Конституції](#) він має право **відмовитися від надання пояснень щодо себе та членів своєї сім'ї**. Усе, що він скаже, може бути використане проти нього. Крім того, при наданні таких пояснень або відмові від них власник авто на єврономерах має право користуватися правовою допомогою адвоката.

При цьому відсутність показань передбачуваного порушника в деяких випадках може суттєво ускладнити встановлення митним органом складу правопорушення, передбаченого [ст. 485 МК](#). Відсутність же запрошення для подання пояснень і зовсім може бути підставою для скасування постанови про притягнення до відповідальності.

Водночас для того щоб дати правильні показання, необхідно мати максимально законні підстави для використання автомобіля. А для цього – знати, як саме було оформлено завезений автомобіль, і мати копії митних документів, що це підтверджують.

ВИСНОВОК:

Штрафи за ухилення від сплати митних платежів під час ввезення та використання авто на єврономерах дуже високі й імовірність їх накладення цілком реальна. Уникнути таких штрафів законним способом досить складно, а в деяких випадках і зовсім неможливо. Але якщо ввезення авто на єврономерах було оформлено правильно і власник такого авто не видав себе, то його порушення може залишатися непомітним для митних органів порівняно довго.

Додатково: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3850>

2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

Практичні заняття

Заняття 1. Особливості правового регулювання мита як виду митних платежів. 2 год.

Обговорення переваг і недоліків тарифного та нетарифного регулювання. Проведення класифікації видів мита за різними ознаками.

Структура заняття:

- ознайомлення з теоретичними відомостями;
- розв'язання ситуаційного завдання;
- оформлення результатів роботи;

Заняття 2. Розрахунок податку на додану вартість, акцизного податку в різних митних режимах. 2 год.

Розрахунок ПДВ при різних митних режимах. Визначення особливостей розрахунку ПДВ в залежності специфіки товару. Розрахунок акцизного податку при здійсненні імпорتنих операцій із застосуванням ситуаційних завдань.

Структура заняття:

- ознайомлення з теоретичними відомостями;
- розв'язання ситуаційного завдання;
- оформлення результатів роботи;

Заняття 3. Розрахунок впливу імпорتنих мит на економіку «малої» та «великої країни». 2 год.

Розрахунок ефектів від введення імпортного мита, а саме 4 ефектів, ефект, доходів, ефект втрат світової економіки, ефект втрат споживачів.

Структура заняття:

- ознайомлення з теоретичними відомостями;
- розв'язання ситуаційного завдання;
- оформлення результатів роботи;

Заняття 4. Визначення країни походження товару (ROO). Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності SITC, HS, УКТЗЕД. 2 год.

Ознайомлення з порядком Класифікації товарів і навчитися приймати Класифікаційні рішення та визначати код товарів, що перетинають кордон України, згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД).

Структура заняття:

- ознайомлення з теоретичними відомостями та нормативно-правовими документами;
- розв'язання ситуаційних завдань;
- оформлення результатів роботи;
- захист роботи.

Заняття 5. Визначення митної вартості та порядок нарахування митних платежів. 2 год.

Визначення митної вартості із урахуванням Incoterms 2010.

Структура заняття:

- ознайомлення з теоретичними відомостями та нормативно-правовими документами;
- розв'язання ситуаційних завдань;
- оформлення результатів роботи;

Заняття 6. Правове регулювання митних пільг. Система преференцій СОР. 2 год.

Визначення пільг при імпортно-експортних операціях. Диференціація ставок мита в залежності від РНС\MFN.

Структура заняття:

- ознайомлення з нормативно-правовими документами;
- розв'язання ситуаційних завдань;
- оформлення результатів роботи;

Заняття 7. Митні процедури: митне оформлення та митний контроль. Документарний супровід. 2 год.

Проведення документарного супроводу зовнішньоторговельної угоди за визначеними особливостями проходження митного оформлення та проведення митного контролю.

Структура заняття:

- ознайомлення з нормативно-правовими документами;
- розв'язання ситуаційних завдань;
- оформлення результатів роботи;
- захист роботи.

Заняття 8. Митні режими. Експорт. Імпорт. 2 год.

Застосування митних режимів в залежності від визначеної моделі бізнесу. Визначення переваг та недоліків при застосуванні митних режимів з точки зору розміру митних платежів.

Структура заняття:

- ознайомлення з нормативно-правовими документами;
- розв'язання ситуаційних завдань;
- оформлення результатів роботи;

Заняття 9. Порушення правил сплати митних платежів. 2 год.

Визначення товарів ризику в митниці та розгляд основних порушень у сфері митного регулювання.

Структура заняття:

- ознайомлення з нормативно-правовими документами;
- розв'язання ситуаційних завдань;

Семінарські заняття

Заняття 1. Особливості правового регулювання мита як виду митних платежів 1 год.

Питання для обговорення:

1. Митні платежі – комплексний інститут права.
2. Функції митних платежів.
3. Види митних платежів.

Заняття 2. Податок на додану вартість, акцизний податок в різних митних режимах 1 год.

Питання для обговорення:

1. Понятійний апарат, що використовується при характеристиці правових відносин щодо сплати митних платежів.
2. Нормативно-правове регулювання митних платежів.
3. Суб'єкти правових відносин по сплаті митних платежів: митні органи, фізичні та юридичні особи.

Заняття 3. Вплив імпорتنних мит на економіку «малої» та «великої країни» 2 год.

Питання для обговорення:

1. Лібералізм проти протекціонізму
2. Ефекти які виникають після введення мита
3. Різниця впливу мита на економіку малої та великої країни

Заняття 4. Визначення країни походження товару (ROO). Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності SITC, HS, УКТЗЕД 2 год.

Питання для обговорення:

1. Визначення країни походження товару.
2. Критерії достатньої переробки.
3. Підтвердження походження товару. Сертифікат про походження товару.
4. Деякі особливості визначення країни походження товару.
5. Сутність товарної номенклатури, класифікації та кодування товарів.
6. Характеристика Гармонізованої системи опису і кодування товарів.
7. Поняття та структура Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності країн СНД.
8. Структура та механізм застосування Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Заняття 5. Визначення митної вартості та порядок нарахування митних платежів 2 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття митної вартості та її місце в системі митного оподаткування.
2. Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту за основним методом – за ціною договору (контракту).
3. Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту за методом ціни договору щодо ідентичних товарів.
4. Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту за методом ціни договору щодо подібних (аналогічних) товарів.
5. Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту за методом віднімання вартості.

Заняття 6. Митні процедури: митне оформлення та митний контроль 2 год.

Питання для обговорення:

1. Митні процедури в системі митного регулювання.
2. Правове регулювання здійснення митних процедур при застосуванні митних пільг та преференцій.
3. Особливі митні процедури.

Заняття 7. Митні режими 2 год.

Питання для обговорення:

1. Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту за методом віднімання вартості.
2. Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту за методом додавання вартості.
3. Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту за резервним методом.
4. Механізм нарахування мита.
5. Механізм нарахування акцизного податку при переміщенні товарів через митний кордон України.
6. Особливості нарахування податку на додану вартість при здійсненні експортно-імпортних операцій.

Заняття 8. Порушення правил сплати митних платежів 2 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види порушень правил сплати митних платежів.
2. Види юридичної відповідальності, що застосовуються при порушенні правил сплати митних платежів.
3. Органи, що уповноважені притягати до юридичної відповідальності осіб, що порушили правила сплати митних платежів.

Рекомендована література

1. Левченко С. Г. Теоретичні аспекти адміністративної діяльності митних органів України / С. Г. Левченко // Митна справа. – 2013. – № 2. – С. 39–47.
2. Мазур А. В. Поняття митної справи: ідея, зміст, законодавче закріплення / А. В. Мазур // Митна справа. – 2008. – № 5 (59). – С. 8–12.
3. [Мельник Т. М.](#) Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підруч. для студентів ВНЗ / Т. М. Мельник, О. В. Дьяченко, О. В. Зубко ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазараки ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - Київ : КНТЕУ, 2014. - 599 с.
4. Науменко В. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / В. П. Науменко, П. В. Пашко, В. А. Руссков. – 2.вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2006. – 394 с.
5. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навч. посібник / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. – К.: Центр учбової літератури, 2013. - 408 с.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післяатестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни:

Приклади:

1. Провести нарахування адвалерного мита при умові, що ціна товару в контракті відповідає світовому рівню і в партії міститься 1500 одиниць продукції за ціною 178 євро за одиницю. На перевезення партії власником витрачено 6% від вартості товару, 3% на експедиторські послуги та 2,7% на страхування. Врахувати, що продавець за квітень місяць імпортував дві партії товару, першу було оподатковано при 16% митної вартості, другу – 15%.)
2. Визначте суму платежів, які необхідно сплатити при ввозі продукції дитячого харчування, що реалізуються через спеціалізовані установи.

Найменування товару	Молочна суміш
Країна експортер	Німеччина

Ціна за одиницю	0,99 дол. США
Загальна кількість	50 800 банок
Умови постачання	EXW (Франко завод м. Дюссельдорф)
Податок на додану вартість при ввезенні товарів	20%
Митний збір за митне оформлення товарів	0.2 %
Курс гривні за НБУ на час здійснення платежів	30 грн / 1\$

3. Розрахувати загальну суму митного платежу з урахуванням розміру пені за весь період відстрочки.

Українська фірма-імпортер повинна сплатити митні платежі в сумі 16246 тис. грн. Митним органом була надана відстрочка платежу з погашенням трьома рівними частинами через кожні 8 днів після моменту декларування. Ставка НБУ за наданими в цей період кредитами склала 12% річних.

4. Завдання семестрових екзаменів (письмових залікових робіт):

Приклад:

Розкрийте сутність митно-тарифних відносин в глобальному вимірі

Розкрийте порядок та особливості процедури визначення країни походження товару.

Сучасний стан митно-тарифних відносин: поясніть вплив на нього СОТ

Охарактеризуйте фіскальну та регуляторну роль митних платежів.

Закон України «Про єдиний митний тариф». Розкрийте основний зміст закону і його практичне застосування.

Тарифні інструменти торгівельної політики країни: розкрийте основний зміст

Поясніть яким чином може впливати/може не впливати відмінність контрактної ціни зовнішньоторговельної угоди, згідно базисних умов постачання Інкотермс та митної вартості на розмір митних платежів при імпорті

Приклад тестів:

Що належить до митної території України

А Територія, що становить єдину митну територію, у межах якої Україна має виняткову юрисдикцію щодо митної справи

В Територія, яка межує з іншими державами

С Територія, де розташовані контрольно-пропускні пункти митниці

Д Правильна відповідь відсутня

Який вид мита застосовується як запобіжний захід щодо учасників ЗЕД, які порушують загальнодержавні інтереси?

А Спеціальне мито

В Антидемпінгове мито

С Компенсаційне мито

Д Специфічне мито